

Обсерватория по икономика на културата

Стенограма от предизборните дебати „Култура и политика 2017“

“Българската култура и парламентарните избори 2017г.”

28 февруари г.: 17:00 – 19:00 ч., , Национална художествена галерия - Квадрат 500, площад „Св. Ал. Невски“, зала 19, гр. София;

Диана Андреева: Уважаеми дами и господа, колеги, приятели, бих искала да Ви приветствам на поредния предизборен дебат „Култура“ на шести поредни избори или дванадесети, в рамките на периода от 2009 година до сегашните предсрочни парламентарни избори 2017 г. Преди всичко искам да благодаря за предоставената възможност да направим това събитие в рамките на Националната художествена галерия Квадрат 500. Благодаря на г-жа Слава Иванова и на екипа на Националната художествена галерия.

В рамките на предизборния дебат за култура каним, както обичайно спазваме този регламент, първите шест политически сили според социологическите проучвания. В рамките на този предизборен дебат се отзоваха пет от политическите сили. В момента виждате четири участника, тъй като представителя на политическа партия Воля претърпя за съжаление днес неприятен здравословен инцидент и е в болница. Традиционно от първите шест политически сили не участва Движението за права и свободи. Това е пореден диспут, на който те нямат представител. Днес пред вас ще вземат участие политическа партия ГЕРБ с представител д-р Тодор Чобанов, представител на БСП за България, г-н Антон Кутев, г-н Славчо Атанасов – представител на Коалиция „Обединени патриоти“ и г-н Венци Мицов, който е представител на коалиция от партии Реформаторски Блок. Аз се казвам Диана Андреева, Директор на Обсерватория икономика на културата. Днес ще бъда освен в ролята си на организатор на събитието и модератор. Въпросите, които ще чуете са въпроси, които задаваме от години наред в българския културен сектор на не един или

Обсерватория по икономиката на културата

два дабета, на не една или две дискусии. От тази гледна точка те са взаимствани много дълго време в пространството, задавани от голяма част от гражданските и творчески организации. Прощавайте, пропуснах да кажа, че има представители от Коалиция от партии АБВ Движение 21 – проф. Любомир Халачев и г-н Калановски от Движение Да, България. Също ги приканвам в рамките на първоначалното представяне на платформите да вземат участие с основни положения в техните платформи. За целта на дискусиата и взимането на реда и думата сме използвали последното социологическо изследване от вчера на социологическа агенция „Алфа Рисърч“, според което първо ще вземе думата представителят на Политическа Партия ГЕРБ, след това БСП за България, Обединени патриоти и Реформаторски Блок.

Сценарият на дискусиата ще премине така – в три минути на всеки един от участниците ще дадем възможност да представи основни виждания, послания от политическата платформа. След това на всяка група от въпроси ще имате възможност по две минути да взимате думата. След което ще има въпроси от всички Вас колеги от граждански и творчески организации, от български институции. По отношение на анализа, който разпространихме, бих искала да благодаря на Министерство на финансите, Министерство на културата, Национален статистически институт, Столична община за предоставените данни, информация, без които този анализ нямаше да бъде възможен.

В рамките на началото на дебата давам думата в рамките на три минути на представителя на ПП ГЕРБ, д-р Тодор Чобанов. Чисто процедурно искам да кажа, че след трите минути ще чувате едно звънче, което ще упоменава края на Вашите три минути, което ще бие доайенът в областта на икономиката на културата доц. Биляна Томова.

Д-р Тодор Чобанов: Уважаеми дами и господа, скъпи колеги и приятели. Действително е много добре, че отново се събираме в този вече станал традиционен за България формат на Дебата за културата и е важно да говорим за културата, защото в крайна сметка нашето свещено писание започва с „В началото беше словото“. А няма човешко общество, което да се обедини от нещо по-важно от културата в своето развитие, в своята същност. Нашето убеждение винаги е било, че културата е нашата идентичност като българи, европейци, като човешки същества. Културата е и нашето качество на живот, тя е свързана с правото ни на избор, с нашата възможност да изживеем творческите пориви, да творим, да бъдем чувани и разбирани, с нашето

Обсерватория по икономиката на културата

желание творците да срещнат своите публики. Всичко това е българската култура и българската култура е онзи могъщ инструмент, който позволява на България със скромните ѝ размери и население да бъде световно значима. Защото изкуството няма граници, изкуството е универсална стойност, която дори и най-малките общества могат да дадат. Именно затова ние смятаме, че културата е толкова важна и за нея трябва да се полагат много усилия. Културата се нуждае от грижи и подкрепа. Културата се нуждае от сериозни инвестиции. Ще представя, разбира се, в рамките на три минути само част от идеите и акцентите, които сме заложили в политическата програма на ГЕРБ. Но искам да кажа, че далеч от приоритетите и всъщност в центъра на нашето внимание понякога са дребните, но важни въпроси на решаването на ежедневните проблеми на културата. Защото макар и една политическа програма да е сбор от големи намерения и големи цели, ние смятаме, че трябва да се намерят работещите механизми за ежедневното съществуване на всеки културен институт. Затова трябва да решим тези проблеми, които възпрепятстват отделните културни организации и творци да могат да излязат напълно своя потенциал. На първо място искам да подчертая огромното значение на така отдавна чаканата Национална стратегия за култура. Много от Вас знаят, че още в края на 90-те години с приемането на Закона за закрила и развитие на културата от един забележителен екип на проф. Знеполски, още тогава се постави изключително важното условие да изработим и приемем Национална система за културата, Национална стратегия, която да ни позволи наистина българската култура да достигне необходимите висини и обществено внимание. Защо е толкова важно да имаме тази стратегия, защо е важен трудът, положен в рамките на близо три години усилия на много от Вас, които участваха в тази изработка на проекта за стратегия. Важно е защото стратегията ще ни отговори на ключови въпроси. Тя ще даде политическите мотиви за важни промени, ако щете в данъчната система, в икономическите закони. Националната стратегия за култура не е самоцел. Тя се явява една пътека, която за всяко изкуство, за всяка сфера на културата ще даде работещи решения. Стратегията е нашата пътна карта, стратегията е нашият обществен договор (чува се звън, обозначаващ край на трите минути), който ще позволи най-накрая културата да реши редица свои проблеми. Завършвам с това, че в нашата програма са записани конкретни стъпки и решения, записани са и глобални цели. И ние сме убедени, че само с обществен консенсус върху значимостта на културата можем

Обсерватория по икономиката на културата

наистина да извършим своята значима работа като обществени дейци. Благодаря Ви за вниманието.

Диана Андреева: Благодаря Ви. Г-н Кутев – Коалиция от партии БСП за България.

Г-н Кутев: Здравейте, за мен е огромна чест това, че мога днес аз да представям позицията на БСП в областта на културата. Още повече, че много творци и то големи творци са минали през БСП и са оставили труда си през последните години. Тук виждам хора, които наистина уважавам и към които изпитвам огромно, така, понякога, бих казал, и страхопочитание. За мен е чест, че мога да правя това сега.

Искам да Ви кажа, че това, което сега ще кажа в рамките на три минути сигурно ще бъде малко еkleктично, защото няма да успея да остана в рамките само на основните неща, които искам да кажа и ще се опитам да влезна някъде може би в детайли, т.е. ще има малко объркване от това, че част от нещата са стратегически, но някъде може би ще влезна в неща, които са по-конкретни.

Започвам с това, с което приключи колегата от ГЕРБ, т.е. стратегията за култура. Разбира се, че стратегия за култура трябва и че тя трябва да бъде подкрепена и че това е нещо, което трябва да се работи, като основният довод за тази стратегия, разбира се, трябва да бъде една последователност в политиката. Защото, ако основният проблем както винаги на всяка една дейност, особено на културата, в момента е финансирането и ако имаше някаква последователност, то сега нямаше да бъдем свидетели на тези 0,5 %, които влизат в културата от бюджета на държавата. А те са били 1,3% в миналото. Ако ние можехме да запазим, независимо от това в този случай, това, че по времето на Ламбо като министър беше постигнато това да са 1,3%, когато беше създаден и вкаран Закона за финансирането на филмовото изкуство и така нататък. Няма значение дали е Ламбо и дали е БСП. Има значение това, че когато нещо е постигнато в културата и когато нещо в нашето объркано общество е довело до добрите практики, те трябва да бъдат съхранени. Именно затова ни трябва стратегията за култура, за да се съхранява доброто, което е постигнато независимо от това кой го е направил. Така че винаги започваме, когато говорим за култура, с финансирането. И тук няма как да не започнем с 0,5% срещу 1,3%, което е било и срещу 1%, което е абсолютният минимум, който всички ние вероятно общо ще си поставим за цел. Но 1% за култура от БВП е нещо от което започваме. Разбира се само с това финансиране няма как да стане. Разбира се

Обсерватория по икономиката на културата

трябва да се осигурят всички останали форми на финансиране, които не са само бюджетни, което означава, че трябва да има стимулиране през данъчното облагане, включително по-ниските ставки на ДДС, което означава, че трябва да има промени в закона за меценатството, за да може той наистина да работи, защото това, което в момента има там, не работи. Т.е. ние трябва, няма да продължавам с конкретиката тук, но ние трябва да влезем и да намерим всички форми на финансиране на културата, защото нашето общество има рязка нужда в момента от това да се обърне пирамидата на управлението и културата, образованието, т.е. стойностните неща да преминат отгоре, а не отдолу, както са били досега, и това задължително (звънец) минава през финансирането. По-нататък ще влезем и в другите теми. Много важно е между другото, когато говорим за финансиране на културата да знаем, че едновременно трябва да се финансират и алтернативните форми на култура. Т.е. за мен е изключително важно да знаем, че киното, театъра, ние по един или друг начин ще се погрижим за тях (звънец), но има и алтернативни форми на култура, които заслужават нашето внимание и ние трябва да се погрижим за тях. Има още много неща, надявам се, че по-нататък ще успее да ги кажа. Благодаря Ви.

Диана Андреева: Заповядайте, г-н Атанасов.

Г-н Атанасов: Уважаеми дами и господа, ще започна със следната случка. Зимата на 1941 г. Англия е сама срещу Хитлер, Сталин е все още съюзник на Хитлер. Идват при Чърчил министри и му казват: „Г-н Чърчил, всеки момент германците ще нахлуят на острова. Дайте пари за въоръжаване!“ Той ги пита: „Откъде да ги вземем тези пари?“ И тогава министрите му отговарят: „От културата“. Тогава Чърчил отговаря следното: „Господа, ако аз взема парите за културата няма за какво да защитаваме Англия. Англия няма да я има. По-добре да дойдат германците.“ Същата е картината на Гюдженов със Симеон на трона. Какво държи в едната си ръка? Скиптъра, което е символ на държавността. А в другата си ръка помните ли какво държи? Държи свитъка, държи културата. А мечът държи отстрани на коляното, защото военната мощ е временно понятие, тя идва и си отива. Културата остава. Културата е самобитността на един народ. Културата е неговата идентичност. И затова през тези шест месеца, когато бях председател на Комисията по култура и медии направих среща с абсолютно всички гилдии, свързани с областта на културата. И ето я тази папка с техните предложения за промяна на законодателството в техните различни сфери. Откъде най-добре да черпиш

Обсерватория по икономиката на културата

източници, от самите гилдии, от тези, които стоят тук. Затова тази папка е с нови предложения за промяна на цялостното законодателство, свързани с културата в България, създадени от самите Вас, от самите гилдии. Това е, което мога да кажа за това. А що се отнася до... колегите засегнаха въпроса за финансирането на културата. Ами най-важният въпрос. Не може с 0,5% от БВП да се развива културата. Напротив, тя не се развива, тя умира. Просто наистина умира. И тук със цялата Комисия по култура и медии, абсолютно всички от бившия 43 парламент, ето подписите на колегите, бяхме се подписали под едно споразумение с Министерство на културата да искаме допълнително от Министерството на финансите увеличаване на парите за култура от 0,5%, забележете, от бюджета за 2017 на 0,6% - със седемдесет милиона повече. Това е. Заедно с Министерство на културата го внесохме в Министерство на финансите. И какво беше учудването, когато Министерство на финансите посети цялото това намерение? Така че без пари една култура не може да се развива. Разбира се трябва да се правят и много други неща в тази област, спомена се закона за меценатството – един закон от едва 37 члена, който изцяло и основно трябва да бъде проверен, за да може бизнесът също да спомага за културата. В момента той няма никакъв интерес да го прави поради една много проста причина – страшна бумашина и много, много бавене в бизнеса, когато иска да финансира култура (звънец). Благодаря Ви! (ръкопляскания от залата)

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов!

Г-н Мицов: Благодаря на организаторите. Здравейте, първо. Имам привилегията, за разлика от колегите, да не съм в изпълнителната власт. Много от Вас бяха в нея в продължение на много години. Много се радвам, че ...чета чл. 23 от Конституцията – в него пише: „Държавата създава условия за свободно развитие на науката, образованието, изкуствата и ги подпомага“. Красиви думи и разминаване с действителността. Чета това изречение и се сецам за това, че в много български градове няма дори един кинозалон. Не знам как Ви звучи това, но на мен ми звучи апокалиптично. Но да започнем отначало. Какво трябва да се случи с българската култура? Много хубаво е господине, че представител на Комисията по култура и медии на бившето Народно събрание е тук и тези всичките предложения са събирани. Аз съм ходил на заседания още когато беше друг председателя. Един от важните въпроси, който се обсъждаше в тази комисия беше културата на депутатите в Народното

Обсерватория по икономиката на културата

събрание и ... на известния български депутат г-н Хафъзов. Това е нещо, с което се занимаваше Комисията по култура и аз така сериозно се щипах дали това е истина или не. Но да започнем с конструктивните неща, защото иначе можем да си говорим до утре какво не се промени и за какво говорим. Говорим за 1% от БВП и много се радвам, че може би ще намерим консенсус всички за това нещо и ще си стиснем ръцете. Но може би в хода на разговора е добре да говорим за това как трябва да се похарчат тези пари, за да се почувства българската култура по-добре и веднага Ви давам един пример. Всички знаем, че всички български заведения дават отчисления за авторски права. А знаете ли, че в Министерство на културата, според различни данни има между двама и седем контролори, които се занимават с всички заведения. Как да съберем пари за авторите? Твърди се, че в момента се събират около пет процента от всички пари, които трябва да бъдат събрани, които са пари за музикантите, за творците. А ние всички се занимаваме с един скандал между Мюзикаутор и БНР, в който скандал накрая авторите излязоха виновни. Това са конкретни неща, които ние предлагаме да се направят. Те са абсолютно конкретни, те дори не касаят пари, както и предложението ни, с което се занимаваме четири години и отива в кошчето за боклук – за 40-45% българска музика в държавно субсидираните медии. Касая само едно изречение и промяна в Закона за радио и телевизия, нищо друго. Така че, може би в хода на разговора ще е хубаво и за конкретни неща, но искам да кажа и още едно нещо. Ние от Коалиция Реформаторски Блок Глас Народен казваме следното: Трябва да има ясна визия какво ще се случи с културата в следващите 20 години и така трябва да харчим парите. И тези пари трябва да послужат, за да стъпим на едно стъпало и да можем да постигнем, онова което съсипахме последния четвърт век. То тръгва от читалищата, то тръгва от най-ниското ниво. Защото читалището е било нещо с главна буква, а сега в София има 166 читалища и ако ми кажете колко от тях работят добре, ще съм Ви признателен. Защото аз се занимавам с този казус откакто съм общински съветник. Г-н Чобанов знае – година и нещо вече. И не можем да разберем дали има повече от 30-40 работещи добре читалища. А това е изключително важно, това е първото стъпало на културата. Това би децентрализирило публиките, това би направило всичко онова, което искаме за децата (звънец). Благодаря Ви! В конкретиката ще навляза по-нататък.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Започваме с първата част от въпросите и очевидно има два лайтмотива във Вашите изказвания и на всичките политически сили. Това не е само в рамките на тези избори, а от години. Първият въпрос, разбира се, е свързан с

Обсерватория по икономиката на културата

публичните финанси и единият процент от БВП. Преди всички бих искала да направя някои уточнения. Когато говорим за един процент от БВП, има голяма разлика с процент от държавния бюджет. И в момента близо 2% получава българската култура от държавния бюджет. От Брутният вътрешен продукт получаваме половин процент. Максимумът, който достигаме от години от 89-та до 2017 г. е по време на 2007-2008 г. – наричаме го в икономиката „годините на златния дъжд“. Имахме 0,7 – 0,72. За годините преди 89-та дялът от БВП за култура беше над 2%. Образованието и здравеопазването успяха да върнат и да увеличат своя процент от БВП. Остана българската култура. Преди няколко години инициирахме Пакт за култура. Като финансисти знаехме, че пари не се отпускат просто ей така за българската култура. Пактът за култура свързва увеличението на публичните финанси заедно с Националната стратегия за развитие на изкуствата, културните и творчески индустрии, културното наследство и културния туризъм. Първият въпрос към Вас и с конкретни мерки, разбира се, защото в момента освен, че сме в предсрочни парламентарни избори тече и бюджетната процедура за три годишната бюджетна прогноза 2018-2020 г. Ще подкрепите ли Пакта за култура? С какви мерки и какво ще предприемете и по време на предизборната кампания и в месеците след като бъде сформирано 44-то Народно събрание. Отбелязвам, че Пактът за култура миналата година на 27 март, когато беше Денят на театъра, в своеобразен уличен бунт и с подписка беше подкрепен от над 1000 човека. Това са предимно колеги от граждански и творчески организации. В рамките на този въпрос ще имате две минути, за да развиете своите конкретни мерки и действия. Г-н Чобанов, заповядайте!

Г-н Чобанов: Разбира се, че ние ще подкрепим Пакта за култура и ще работим, надявам се, в ситуация на политически консенсус за достигане на тези справедливи нива от Брутният продукт, за които говорим. Действително е много важно уточнението, което направи г-жа Андреева, защото едно е процент от държавния бюджет, съвършено друго е процент от брутният продукт на нашата държава. И тук трябва да подчертаем дебело, че една част от средствата, които ще се осигуряват за културата няма да дойдат директно от бюджета, а ще бъдат получени от културните организации и творците, ако ние най-накрая отключим тези механизми за допълнително финансиране като за съжаление изцяло неработещия Закон за меценатството, като подобрим текстовете на закона за закрила и развитие на културата. Във всяко нормално общество спонсорите имат различни стимули да спонсорират избраните от тях творци, културни

Обсерватория по икономиката на културата

организации. Крайно време е да създадем тези механизми и у нас. Да, действително не може да се започне с революционна промяна и да говорим за огромни данъчни облекчения, но дори и малки стимули, както показва практиката на много общини, дори и малко стимули ще насърчат спонсорите да дават средства за култура, да помагат на творци и творчески организации, да дават на неправителствения сектор, който също крие огромен потенциал. Същевременно имаме механизми, които съществуват в закона и все още не са реализирани на практика, като културната лотария, за която толкова много се говори. Вие добре знаете, че в последните години секторът на хазарта бележи бум в България, т.е. една културна лотария дори със скромен обхват ще донесе десетки милиони приходи за българската култура. И ние трябва час по-скоро да прекратим с излишния дебат по темата и да създадем тази културна лотария, да изградим тези механизми, които ще позволят културата да набира допълнително средства. И смея да твърдя, че тези пари, които по закона за хазарта се дължат във фонд Култура, наистина трябва час по-скоро да се направи необходимото, за да бъдат получени и реформираният фонд Култура с публични правила, с публично журиране на проектите трябва да започне да ги раздава, както и ако му се създадат други възможности, както се спомена и от колегите, той ще може да генерира (звънец) и още средства. С едно изречение. Да съберем това, което културата трябва да получи и да отворим новите врати за допълнително финансиране.

Диана Андреева: Благодаря Ви, за да илюстрираме в още една степен какво е един процент от БВП в абсолютни стойности за колегите от аудиторията – около 450 милиона е финансирането на група Култура в момента, говорим за 900 милиона в рамките на един процент, това са абсолютните стойности на финансирането. Г-н Куртев, заповядайте!

Г-н Куртев: Ще започна с това, с което завърши колегата Чобанов. Много добре звучи пожеланието да работим оттук нататък да осигурим на културата един куп неща. Но искам да напомня, че в Закона за хазарта тези пари, които не се изплащат, не се изплащат с ясното съзнание на министъра, на Вашия финансов министър досега. Аз даже тук при мен имам няколко въпроса и няколко отговора, които много ясно показват, че той е имал някакви проблеми да изплати тези пари, защото имал някакви трудности. А в същото време парите за спорта се изплащат, т.е. когато е за спорт има пари, когато е за култура – няма пари. Сега излизате и казвате, че видите ли сега ние

Обсерватория по икономиката на културата

трябва да дадем на културата и ние трябва да дадем, ама Вие бяхме на власт шест години и трябваше да го свършите. Но не е целта заяждането. Тук въпросът е, пак искам да се върнем на това, че трябва последователност, която да осигурява добрите практики напред. За мен най-големият проблем е в това, че тук ние всички в тази зала ще се обединим около това колко пари трябва за културата, ще се обединим около това какви трябва да бъдат Законът за хазарта и Законът за меценатството и лотарията и т.н. Големият Проблем е, че това винаги зависи от едни други хора в това общество. Обикновено финансовите министри не искат, председателите или самото общество. Според мен имаме огромен проблем с това как нашето общество приема културата и нас като представители на тази част, как да кажа, на тази ценностна система. Трябва да се започне и с обръщане на общественото мнение, трябва да се мине през обръщане, наистина през изтискване на всички механизми, които дават пари на културата и най-вече трябва да знаем, че културата не е само пари, че не е само в София, а и в малките градове, аз съм бил в Силистра, много дълги години бях депутат там и знам колко трудно беше да върнем театъра в Силистра, който между другото Вежди Рашидов затвори преди ние да го върнем и добре, че не посмя втори път да го затвори. Така че културата има не само финансови измерения, тя има измерения особено за малките населени места. Това е последният, как да го кажа, формат на стойност, която съгражданите ни в Силистра виждаха (звънец) Последно изречение. Загубим ли културата за тези хора там, не остава вече нищо, защото там прехрана отдавна няма.

Диана Андреева: Г-н Атанасов, заповядайте!

Г-н Атанасов: Ами аз искам да припомня на уважаемата аудитория, че първото правителство на Борисов подписа един пакт с културните институции и с участие на синдикатите, който пое ангажимент за култура да се дават 1% от БВП на България. За съжаление правителството на Борисов 1 и правителството на Борисов 2 не постигна това решение, на което стои подписа на Министър-председателя. Аз се надявам в новия парламент всички ние да се обединим около този прословут един процент, защото нещата наистина в България са в буквалния смисъл трагични. Само преди няколко дни падна покрива на Националната библиотека. Посетих я, видях за какво става на въпрос, видях, че тогава течеше. Пратих Ви писмо до Министерство на културата, за да се вземат мерки, а да не говорим за другите библиотеки, регионалните. Говорим за Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“. Покривът тече върху самите

Обсерватория по икономиката на културата

книги. Това го видях с очите си. А да не Ви говоря, че най-ценните им ... от десети век книги, които са безценни и с които ние се гордеем навсякъде по света, се помещават в една бивша баня. Затова става въпрос. Така че в това отношение Обединени патриоти смятат да направят нещо конкретно. Един процент от данъка, чуйте внимателно, един процент от данъка върху дохода на физическите лица да се отдели за култура. С това ние не измисляме топлата вода отново. Това вече е направено в Полша, Унгария, Словакия, Румъния и Литва и резултатите там са доста добри. Благодаря.

Диана Андреева: Г-н Мицов, заповядайте.

Г-н Мицов: Преди да започнем Само да напомня, че трябва да дадем думата и на другите партии... Разбира се, че всички промени, които трябва да се случат, трябва да се случат с Ваше участие. Това е задължително. Никоя партия няма експертизата, която се е събрала тука в тази зала, никоя партия няма експертизата на хората на културата и хората на духа взети накуп. Нещо, което е лошо в нашата гилдия е, че всички сме големи индивидуалисти. Тъй като сме разединени често не сме единни, което не е добре. Искам да кажа следното. Забелязал съм и от краткото си присъствие в Столичния общински съвет – година и нещо, че там, когато гражданите са активни, винаги нещата, които влизат в комисии, **когато бъдат...** нещата се променят. Управляващите винаги се вслушват в гласа на хората, особено когато те са много, когато са единни. Понеже всички говорим за един процент и той никога не се стига, понеже всички говорим за Пакт и други неща, които не са постигнати, ние можем да ги постигнем по два начина: Можем да ги постигнем с натиск отвътре и това зависи от всички нас, колеги. Но можем да ги постигнем най-добре с натиск отвътре и отвън. А това зависи от всички Вас. И всички ние трябва да сме единни в исканията си и това трябва да се случи, защото сме натикани в дъното и Вие го знаете много добре. Така че аз смятам, че гражданската енергия, която в последните години се е отприщила и силата на гражданите да променят нещата трябва да се канализира по отношение на това ние хората на изкуството да бъдем юмрук и да извоюваме това, което ни се полага, защото най-малкото държавата ни дължи уважение, особено на Вас, тука виждам хора, които са изключителни, и ми е трудно да говоря, защото са постигнали огромни постижения в изкуството и не знам дали аз съм човекът, който трябва да ги казва тези неща. В момента може би те трябва да ги кажат. Но ние не сме единни, трябва да бъдем единни и трябва да си искаме нашето. И само така ще постигнем, това е нашият пакт

Обсерватория по икономиката на културата

всъщност. Това е нашият общ договор, това е нашето желание да бъдем това, което трябва да бъдем. Защото Вие сте хората, които карате нациите да имат идеали (звънец). Нация без идеали не може да съществува и това не е национализъм, това е абсолютен прагматизъм. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Следващият въпрос е свързан с предизборните обещания, но вплетени в конкретна програма. Тя се нарича след парламентарните избори Управленска програма на правителството. Ще задам въпросите за Пакта за култура и за Националната стратегия по следния начин. Ще настояват ли българската култура да бъде приоритет на националната политика и на българската икономика, в управленската програма на правителството да бъде записано и ясно формулирано приемането на Националната стратегия като **сиома**, като задължително условие, както и Пакта за култура, който е свързан с един процент бюджетно финансиране? Отварям една скоба, на тези парламентарни избори, това което прави впечатление е, че образованието е издигнато в приоритет почти от всички политически сили без изключение. Бих искала да допълня въпроса си. Може ли образованието да бъде приоритет без културата и дали няма да претърпят корекции тези платформи, които може би поради технически особености са пропуснали българската култура като приоритет? Имате две минути, за да отговорите на този въпрос. Г-н Чобанов.

Г-н Чобанов: Ще отговоря, но преди това ще отговоря на един много сериозен въпрос, който колегата Кутев постави. А защо именно така се е случило, че финансовият министър не е изпълнил тази висока цел. Искам да подчертая, че няма как финансовият министър, който и да е той на една държава, да бъде изкупление на нашата гузна съвест като общество, че не сме си свършили като общество работата. Политическото представителство на народа е в Народното събрание. Финансовият министър ходи там да се отчита. Бюджетът му се приема от цялото политическо представителство. Много от присъстващите тук са много мандати представители и имат огромен политически опит и знаят, че ако народните представители се обединят около тезата, че на културата трябва да ѝ се осигурят повече средства, няма финансов министър, който да може да победи народното политическо представителство. Ние затова сме парламентарна република. Именно затова ние виждаме дълбок смисъл в днешния разговор, защото ние тук можем да поемем ангажимент, че нашите политически представители, че нашите бъдещи членове на парламента ще се погрижат следващия път финансовият министър,

Обсерватория по икономиката на културата

който и да е той, X, Y, Z, от която и партия да влезе в парламента, ще трябва да излезе с повече средства за културата, с изпълнени ангажименти към нас като общество. А що се отнася до стратегията, не случайно ние подчертаваме нейната значимост. Стратегията е политически повод и основание да се променят други закони, да се променят правилата за финансиране, За меценатство. И ние смятаме, че много от средствата ще бъдат вкарани в културата с други инструменти. Например оперативна програма „Наука”. Има мярка, която е именно насочена и към креативната икономика и към културата. И това стана благодарение на големите усилия. Ние сме единствената държава в Европейския съюз, която получава средства специални като оперативна програма за наука и културата присъства в нея. И ние също като г-жа Андреева, разбира се, смятаме, че образованието е немислимо без култура. И културата, професионализмът в културата е трудно постижим без качествено образование в сферата на културата. Затова бяха направени много усилия за модернизацията на училищата по изкуствата. Но това, което смятам, че е една област, в която имаме много да наваксваме, това е връзката между средното образование и културата. Там предстоят сериозни инвестиции за целодневното обхващане, което вече се изкачва до осми клас. Именно там трябва да заложим в образователните стандарти в средното образование, задължителни квоти за посещения на музеи, галерии. Трябва да положим (звънец) подобри връзки между средното образование и културата. Когато човек изгради отношение в средното образование към културата, той е нашата публика, нашите творци. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Кутев, заповядайте!

Г-н Кутев: Хубавото в чисто парламентарните демокрации е да функционират по този начин. Те са демокрации на мнозинството. Всяко едно мнозинство е лишено, между другото, да взема резки или пък абсолютно крайни решения, но пък от друга страна изразява волята на тези, които са в мнозинството. И е факт, че ние можем да имаме разлика в това дали го отчитаме като 1,3 или като 7,2, но имаше време, в което за култура се отделяше много по-голям процент, отколкото сега и това се нарича воля на мнозинството, г-н Чобанов. Т.е. това мнозинство, което досега управляваше, имаше тази воля – на 0,5%, не че 0,7% са достатъчни и не че се чувствам удовлетворен от това, което се е правило през предишни мандати. Напротив, всички казват, че трябва да вървим напред. И именно затова ще подкрепим стратегията и аз мисля, че тук нямаме

Обсерватория по икономиката на културата

никакви разминавания и няма смисъл да задълбаваме още веднъж и да се кълнем коя стратегия трябва да бъде подкрепена безспорно. Искам, обаче, да използвам още нещо, което е важно, когато говорим за неизпълнените неща, защото подобни ангажименти, дето се казва, ако някой беше казал, че няма да ги подкрепи преди еди-колко си години, не знам дали щеше да спечели изборите. А пък едни хора ги спечелиха и ни върнаха на 0,5%. Защото също е положението със Закона за филмовата индустрия, където трябваше да има един бюджет за киното, който не се изпълнява вече от шест години. Както говорихме за Закона за меценатството, който не се изпълнява. Както говорихме за Закона за ... Така че това е въпрос на мнозинството и на изпълнителната власт, които са го направили това. Във връзка с това искам да обърнем внимание на така нареченото Трансатлантическо сътрудничество, споразумението за сътрудничество. Аз не знам кои са политическите партии, които са заявили, че са за, но БСП категорично е против това споразумение, по много поводи. Но основният повод, разбира се, е това, че българската култура има нужда от държавна намеса и от държавна грижа, което е протекционизъм. И това споразумение, разбира се, е абсолютно противоположно на протекционизма. То ще възпрепятства всяка форма на национален протекционизъм. А това е недопустимо за българската култура (звънец). Така че това е още един случай, в който показваме как едни правят едно, други правят друго. Особено преди избори трябва да сме наясно кой какво е свършил.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Атанасов, заповядайте!

Г-н Атанасов: Колеги, аз се учудвам защо някои политически сили издигат за приоритет образованието, а за културата нищо не казват. Ами припомнете си в исторически план образованието и културата са били дълги години в едно министерство. Те са били едно министерство. Няма как да се разделят двете неща. Все едно 3628 читалища, които са в България, та нима те не са свързани с образованието. Ами 48 библиотеки в държавата, нима те не са свързани с образованието, от които 12 библиотеки са точно университетски. Всичко това е свързано. Култура и образование няма как да се разделят. Затова приоритет, щом образованието е задължително, трябва да бъде и културата. И аз съм много доволен, че в бъдещия парламент ще влязат много представители на българската култура от различни гилдии – актьори, писатели и т.н. Защото ще Ви дам само един пример. Например Закона за филмовата индустрия. Колко години вече не се спазва? Колко? Давам само един отделен пример с една гилдия от

Обсерватория по икономиката на културата

културните. Колко години не се спазва? (глас от залата – „Единайсет“) Там трябва всяка година чл. 17 – всяка година седем пълнометражни филма държавата трябва да финансира, 180 минути анимация и 60 минути трябва да финансира документални филми. Това нещо не се спазва в продължение на години и то от народните представители. Ще Ви дам простичък пример – Левски имахме тази година 180 години. Предложихме заедно с Комисията (Комисия по култура и медии – б.р.) и Министерство на културата в Парламента два милиона да се дадат на Министерство на културата, за да има национални, повтарям, чествания за Левски, да има кръгли маси, да има книгоиздаване, да има какво ли не още. Ами отхвърлиха се. Левски се отхвърли от българския парламент. Това е абсурд, но е факт.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов, заповядайте!

Г-н Мицов: Аз много се опасявам, видях, че пет-шест човека си тръгнаха, много се опасявам, говорим едно и също при всички срещи и после нищо не се случва. Може би това обяснява, че няколко човека си отидоха вече. Дано в този парламент... защото в момента на всички медии им е много интересно, че влизат някакви хора, свързани с изкуството и общо взето доста подигравателно обясняват, че това е някаква едва ли не лоша тенденция. Аз много се надявам в този парламент да влязат такива хора, защото без натиск и без упорита работа промените няма да се случат. Да, ще подкрепим всички тези неща, за които си говорим. Да, ще работим за тях. Да, ние говорим за тях от три-четири години вече. Да, ще подкрепим и ще работим много да се приеме един закон, който много ще помогне на музикантите, например. Това е законът за 45% присъствие на българска музика в държавните медии. И, да, ще натискаме постоянно, защото трябва да работим иначе ще загубим напълно доверието и Вашето, ако не сме го загубили вече, ако в момента не ни гледате и не ни се смеете. Защото 25 години какво се свърши? Говорим за Закона за меценатството. Ами за този закон за меценатството още преди да се приеме се говореше, че е лош. След това го приеха този закон, който абсолютно не работи. Не е ли държавен приоритет този закон да се промени? Какво толкова коства? Защо не вземем няколко работещи европейски закони, сега всички говорят с клишето „добри европейски практики“? Ами да вземем добрите европейски практики и да видим как става. Ние откриваме топлата вода. Имаме един закон, който не ни е приоритет. Трябва да гласуваме 100 милиона за разузнавателни средства, а не ни интересува какво се случва в българската култура. Ние имаме 500 хиляди инвалиди,

Обсерватория по икономиката на културата

забележете, които получават инвалидни пенсии на седем милионна България, а не можем да намерим пари за културата. Нелепо е! С това приключвам, да оставя повече време за колегите ми. Смятам, че трябва да си изпълняваме това, за което си говорим, иначе ще станем смешни във Вашите очи. (звънец)

Диана Андреева: Благодаря Ви! Искам да направя едно уточнение, че предизборният дебат и заявеното от Вас не приключва в тази зала.

Г-н Мицов: Със сигурност!

Диана Андреева: Ангажимент на гражданските и творческите организации е ежедневно да Ви напомнят за всяко едно поето от Вас обещание. По тази причина има запис, има камери, за да можем да Ви пускаме от време навреме Вашите обещания, когато Вие, може би във Вашата дейност, забравите какво сте обещали. В рамките на нашия дебат пред всеки един от участниците си позволихме да поставим българската Конституция, основният закон на държава е това, което прави България от една територия държава. От гледна точка на следващия въпрос важни постановки в българската конституция, които сме извадили в рамките на три члена. Чл. 20 в най-голяма степен и това е свързано с регионалната културна политика, с балансираното развитие на регионите. Чл. 23 – Държавата създава условия за изкуствата и културата и ги подпомага. И Чл. 54 – Всеки български гражданин има право на достъп до култура и изкуство. Дали е така това всеки един от нас може да отговори, гледайки статистически данни, знаейки, че голяма част от общините в Република България са лишени от културни дейности или потреблението е, така да се каже, от фотьойла или през интернет. От тази гледна точка въпросът ми е в две части. Първата е свързана с т.нар. фискална децентрализация, много пъти Министерство на културата, отделни колеги от Народното събрание или отделни граждански и творчески организации акцентират и прехвърлят тежестта върху един културен институт. Много пъти казват имаме 35 театъра или 50 сценични института и това е прекалено много за Министерство на културата, дайте да ги дадем и да ги децентрализираме на общините. Фискалната децентрализация след 2005 г. постави общините в позицията на получатели на едни дажби от централния бюджет, те нямат своя самостоятелност. Първият ми въпрос е свързан с това в областта на културата какви конкретни фискални мерки ще предприемате, ще се борите ли общините да имат истинска фискална децентрализация, което означава – подоходният и корпоративният данък да останат на територията на

Обсерватория по икономиката на културата

конкретните общини, така че да има достатъчен ресурс за културни дейности. На второ място, какво ще предприемете след приемането на Националната стратегия. В групата от над 150 експерти е предвидено да се изработят шест регионални стратегии в шестте статистически района – планиране и аксиоматично държавата да има 28 областни стратегии, така че да вървим към действителна децентрализация. Вторият ми въпрос е свързан с регионалната културна политика откъм стратегическо планиране и разбира се изпълнението на българската Конституция, за което си позволихме да Ви подарим Конституцията. Балансирано развитие на регионите. Заповядайте, д-р Чобанов!

Д-р Чобанов: Благодаря Ви за тези важни въпроси. Действително е неизбежно когато говорим за българска култура, да си зададем въпроса какво правят българските общини. Държавата е сбор от общини и аз смятам, че ние вече имаме доста добри и убедителни примери за това как общините могат да бъдат наистина мощен партньор и спонсор, меценат, ако щете публика и приятел на българските творци. Столична община, например, е направила много стъпки в тази посока и не случайно започвам именно със Столична община. В крайна сметка това е нашата столица, това е мястото, където всички ние искаме да се изявяваме, публиката да ни посреща, а и бюджетът, между другото, повече от пет процента от собствения бюджет на столична община отиват за група култура. Но кое е важното? Важното е, че още през 2013 г. беше изработена десетгодишна стратегическа рамка. Първата в България общинска стратегия за култура и ние смятаме, че всяка община, областен център трябва да получи съответните законови възможности и задължения, ако щете с преходни и заключителни разпоредби, да приеме подобна стратегия. Трябва най-накрая да приемем нещо, което е заложено още в Закона за закрила и развитие на културата, да позволим на общините да създадат реални фондове Култура, защото те за съжаление, поради особеностите на валутния борд, нямат тази възможност, да им се помогне при създаването на тези структури, защото това ще са и местата, където местната икономика ще може по-активно да подпомага културните творци. Наистина, не е редно общините да чакат от държавния бюджет трансфери, за да могат да укрепят дейността на своите културни организации. И тук неизбежно опираме до толкова наболелия въпрос за финансовата децентрализация. Да, задължително процент от корпоративните и лични данъци трябва да може да остават в общините, но същевременно държавата трябва да разреши на общините да могат да създават собствени инструменти. Например, това което ние вече подготвяме в Столична община – разрешенията за строеж да бъдат обвързани с

Обсерватория по икономиката на културата

определени финансови ангажименти към местната култура. Това е неизбежно и такава практика съществува в много държави. В някои общества, например, за избрани в своите закони за устройство на територията да има разпоредба задължителен процент от средствата за един строеж да отиват в естетизация на постройките (звънец) Така че именно политическото представителство в следващото Народно събрание ще може най-накрая да гарантира финансовата децентрализация и да позволи на общините да развият реална културна политика.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Кутев, заповядайте!

Г-н Кутев: По повод децентрализацията, тя разбира се е нещо, което трябва да се подкрепи. Но аз не говоря за това. Няма съмнение за Столична община в момента по отношение на културната политика и разходите, което се дължи на много фактори, включително на това, че огромна част от бизнеса, който се занимава и подкрепя културата, е съсредоточен в София. Общината направи много неща във връзка с опита да стане културна столица, така че аз не мога да кажа, че Столична община наистина не се опитва да влага някакви ресурси и то сериозни ресурси в културата. Както и би трябвало да става, особено при този бюджет, който има. Но в същото време, съжалявам, че давам този пример за втори път, но аз знам борбата, която направихме, за да отворим театъра в Силистра отново. Защото в края на краищата големият проблем на децентрализацията, разбира се, не е София. Големият проблем е моята любима община, която се намира на румънската граница и в която, според мен, 90% от хората нямат абсолютно никакъв шанс за равенство с нас, със софиянци. Те просто нямат шанс за образование, нямат шанс за култура, те нямат шанс да продължат живота си. И огромната част от тези деца, които растат там, просто единственият им шанс е ако заминат някъде, но те и това не могат да направят. Това е въпросът за децентрализацията. Въпросът е как до тези хора тя да стигне по някакъв начин. И аз все си мислех няколко неща. Едното е борбата, между другото, за това отново да открием силистренския театър. Между другото държавата продължава да си изпълнява, бих казал, ангажиментите към силистренския театър, но общината в Силистра не ги изпълнява от момента, в който подписахме споразумението. А те трябваше да поемат 1/3 от разходите, но до ден днешен не са привели нито лев. Държавата ги изпълнява, общината не ги изпълнява. Което всъщност означава пак същото. Да, съгласен съм, че трябва повече данъци да отиват в общините, но трябва да има и... Примерно в този

Обсерватория по икономиката на културата

случай кметът е от ГЕРБ, обърнете му внимание, трябва общината да има своя ангажимент там. Включително там могат да се направят и други неща. Аз например смятам че едно от предложенията, които имахме, беше т.нар. младежкия културен чек – идеята за това, че могат на младите хора, на всеки, който навърши 18 години, държавата да му осигури един културен ваучер, например от 200 или 500 лева, колкото са възможностите на държавата, който той да може да използва (звънец), само едно изречение... който той да може да използва за културно потребление. Това пак е начин, с който държавата финансира културните институции, но ги финансира целево през младежко потребление, например. Ето една идея, която може да бъде съвсем реална и да е по-близо до децентрализацията.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Заповядайте г-н Атанасов!

Г-н Атанасов: Аз съм чел много внимателно шестте регионални програми за шестте големи региона на България. Там, ако обърнете внимание, ако сте ги чели, предполагам, че някои от Вас са ги чели, ще видите, че култура присъства само в преамбюла на тези стратегии. Няма нищо за култура изобщо в развитието на регионите. Аз съм пловдивчанин, южен централен район, ако почнете северозападен район, северен централен район, никъде няма думичката култура. Тя е в някои от програмите за регионите и е само в преамбюла. Така че какво си говорим за децентрализация, за културни ценности, за развитието на културата в регионите. И друго ще Ви кажа като бивш кмет на Пловдив. Значи формулата за финансирането на общините в България е изключително сгрешена. Навремето г-н Борисов като кмет на град София беше казал, че 50% от парите, които София дава на държавата, трябва да остават в самата община в София. Да, завишено е, но според специалисти около 20% от парите, които общините дават на държавната хазна, трябва да се връщат в общините. В момента не е така. И ще Ви дам конкретен пример пак с Пловдив, който дава един милиард и двеста милиона в хазната на България всяка година. От този един милиард и двеста милиона той получава обратно субсидия от Министерство на финансите по-малко от сто милиона. Т.е. около 7% или 8% получава град Пловдив. Такова е положението и в другите градове, за съжаление. София не коментирам, там е дълъг въпросът, дълга е темата. Много по-различна е София от всички други големи градове в България. Така че в това отношение, за да имаме силна регионална култура, трябва да има и пари в държавата. А ние какво направихме навремето? Даже се стигна до там да се закрие пловдивската

Обсерватория по икономиката на културата

опера и трябваше да обявявам гладна стачка, за да можем да спасим операта. Пловдивската опера беше закрыта (звънец).

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов!

Г-н Мицов: Ние хубаво си говорим за децентрализация, но аз обичам да разказвам истории и сега ще Ви разкажа една история. Чат-пат свиря със Симфониета „Враца“, някога симфоничен оркестър на Враца, сега е малък симфоничен оркестър. Симфоничният оркестър във Враца вече няма контрабасист. Не знам това как Ви звучи. Случвало ми се е на концерт да свиря партиите на контрабаса на синтезатор. Няма парно, разбира се. Освен това някой талант, който е писал тази история със субсидираните билети е заложил такива параметри, че симфоничният оркестър на Враца не може да направи концерт, с който да събере публика, защото, ако направи концерт с по-популярна музика, той няма да бъде държавно субсидиран, защото някой талант го е написал това нещо, който не е бил наясно, че във Враца с Хиндемит не можеш да събереш публика, т.е. можеш да направиш концерт с Хиндемит, но трябва да направиш и един друг, с който да събереш повече хора, за да може този с Хиндемит да е ОК. Така че хубаво говорим за децентрализация, но нека си оправим първо централните закони, които не са добри очевидно. Централните наредби, това което е заложено като основа, защото шест стратегии, 28 стратегии, обаче много баби хилаво дете. В крайна сметка ние трябва да имаме един фундамент и трябва да имаме визия какво се случва напред. Истината е грозна. Истината е, че в много места, свързани с културата в провинцията, няма парно зимно време. Хората трябва да стоят с палта. Малко е тъжно да се гледа това нещо. Просто ние сме длъжници на тези хора. Така че това е моето отношение. Иначе всичко е много красиво, ние говорим за стратегии, но за съжаление действителността е много озъбена и с това трябва да се преборим по някакъв начин.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Следващата група въпроси е свързана с вашата основна дейност, като хора, които ще работят в законодателната власт, като хора, които ... Във връзка с този въпрос може би сте видели в анализа, имаме едно оградено каре, на което изключително много държим, не само ние като организация и организатори на дебата на граждански и творчески организации, с които не веднъж се борим срещу една голяма несправедливост. А то е стриктно спазване на Закона за нормативните актове. И бихме заявили и от името на останалите граждански и творчески организации, особено

Обсерватория по икономиката на културата

в областта на филмовата индустрия – Не на изненадващите промени между първо и второ четене, без те да са съгласувани със заинтересованите, с гражданските и творчески организации и публично дискутирани. В тази връзка следващия въпрос разделям на няколко под въпроса. Първият е: Ще инициирате ли в следващия 44 парламент по ред експертен съвет към Комисията по култура и медии, в който да влизат представители на колкото се може повече заинтересовани страни, така че винаги да се чува думата на гражданските и творчески организации, на заинтересованите страни при внасянето или изменението на всеки един законодателен акт. На второ място – Вторият въпрос е какви законодателни промени или иницирането на нови законодателни актове ще предприемете в рамките на следващото 44 Народно събрание, може би изменение на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за национален фонд култура, Закона за алтернативни източници и какви? Стана ясно, че Законът за хазарта е проблематичен като закон. България остава една от последните държави в Европейския съюз без арт-лотария или културна лотария, или отчисления от хазарта. А изконно задължение на хазартните дейности е да отделят средства или процент за социални дейности. Това е моят следващ въпрос. Заповядайте д-р Чобанов.

Д-р Чобанов: Благодаря Ви! Немислимо е нормалното функциониране на Комисията по култура и медии, както и на всяка друга комисия в парламента, без активното участие на гражданското общество. И смея да твърдя, че това е просто задължително. Но за мен много сериозен проблем в последното Народно събрание беше, че имаше изключително малък брой дейци на културата в Народното събрание. Един член на комисията е човек от културата. Как да очакваме тази комисия да живее, да решава проблемите на културата. Затова първата ни цел след тези избори е да видим повече творци в комисията. Надявам се да видим една комисия, доминирана от нашите творци, от хора, които ще работят активно без всякакви притеснения. Ще оказват натиск чрез своите партии на Комисията в парламента за решаване на тези проблеми. И разбира се с един обществен съвет смея да твърдя, че част от проблемите, които има администрацията в културата и Министерство на финансите включително ще се решат, ако подобен силен обществен съвет функционира и към министъра на културата. Разбира се, регулярно ще оказва граждански натиск върху самия министър да изпълнява своите ангажменти. Не случайно Столична община има толкова много обществени съвети и ние сме делегирали цялата власт да се взимат решения за културата на нашия творчески съвет, в който влизат знакови творци, хора, които

Обсерватория по икономиката на културата

наистина могат да дадат добрите работещи предложения. Смятам, че този модел трябва да бъде пренесен и на национално ниво. А законодателна работа ни чака много. Чакат ни много сериозни промени, които трябва да бъдат направени. Мисля, че всички сме съгласни. Изцяло ремонт на Закона за закрила и развитие на културата, неговото модернизиране и реално обвързване с данъчното законодателство, така че неговите насоки да бъдат доведени до реални резултати в данъчната система. Законът за читалищата. Вие питаете и това е един много резонен въпрос – Как в най-малките населени места ще стигне театралният деец, музикантът, артистът? Само чрез читалищната мрежа ние можем да гарантираме най-широк достъп. И тази читалищна мрежа се нуждае от спешен ремонт. Не може със закон отпреди 80 години да работи нормално читалищната мрежа. Трийсет милиона на година инвестираме в читалищната мрежа (звънец) и тя се нуждае от радикална реформа. Закон за публично-частно партньорство, съжелявам че беше закрит. Той също може да даде много на културата и разбира се, ако е необходимо, може съвсем отделен закон за Национален фонд култура. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Кутев, заповядайте!

Г-н Кутев: Разбира се, че трябва да се работи съвместно с гражданските организации, със самите творци и с представителите на културата. Това е безспорно и това е полезно, както в Народното събрание, така и в Министерския съвет. Така че тук спор няма и това по-скоро трябва да бъде направено. Още повече, че това е от полза безспорно и за самото Народно събрание. Аз например, тука може би няма хора от медиите и затова може би някак си не сме се включили и в другата тема, но примерно една от законодателните промени, за която много отдавна съм си мислил.

Диана Андреева: Предстои.

Г-н Кутев: (продължава) беше по отношение на... Закона за медиите от гледна точка на обществената функция на медиите. Защото ние в момента имаме обществени медии, които трябва да се финансират и трябва да се финансират повече, което е безспорно. Но има много частни медии, които също имат обществена функция, но само че те в момента са изцяло подчинени на пазарни функции. Аз бих искал нашето общество да регулира това, така че да стимулира обществената функция на частните медии изключително през фондове и държавно финансиране. Това, обаче, е много сложно.

Обсерватория по икономиката на културата

Ако такъв закон бъде внесен без да бъде много широко обсъден с гилдията и с всички заинтересовани страни, той ще се обърне като бумеранг срещу този, който го внася и ще бъде огромен проблем и за Народното събрание, и за обществото. Ето Ви един пример, в който един закон, ако не бъде добре комуникиран, ако не бъде разказан и предварително изработен, той след това ще се окаже неприемлив за обществото. Така че за мен това въвличане на гражданското общество и на хората от бранша е абсолютно задължително. Без тях големи промени реално не може да се направят. Трябва да се стигне до консенсус. Аз пак Ви казвам – аз съм сигурен, че ние в тази зала имаме консенсус за това какво трябва да се направи на 90%, може и да имаме някакви разлики. Проблемът е с тези хора, които са извън залата. Проблем е с тези, които стават финансови министри и министър председатели, които никога не са имали представа от това и които в крайна сметка в момента, в който трябва да се изпълни това, всеки от нас после ще се окаже в сблъсък със собствените си хора, за да може да извоюва това, за което досега говорихме. Ние тук искаме едно и също. Проблемът е как да направим така, че това, което ние искаме, да бъде въввлечено в държавното управление по начин, по който да се реализира. Това за мен е големият проблем. И това е нещо, което ние всъщност трябва да (звънец)... Ангажиментите, които поемаме сега, са всъщност ангажименти за тази битка, която предстои (звънец).

Диана Андреева: Благодаря Ви, г-н Кутев! Може би трябваше да задам в самото начало въпрос – Какво сте готови да направите като саможертва в парламента в името на българската култура. Това, което казвате е факт, и още повече в историята на изпълнителната власт много често отива някой друг, а не тези, които са участвали на дебата и оттам се губи връзката с поетите и заявени политици на предизборния дебат. Абсолютно сте прав. Г-н Атанасов, заповядайте!

Г-н Атанасов: Благодаря Ви, г-жо Андреева. Ще Ви помоля на този въпрос да отговоря седнал, защото искам някои неща да чета. Не случайно в началото на дебата показах тази папка, която е правена от самите творчески съюзи. Ето например Съюза на българските издатели и ... Българска книга. Предложение за Закон за данък добавена стойност да се промени и съответно за книгите и учебните издания, свързани с наука и култура, да бъде намален ДДС върху тях. Това е една много стара идея още от времето на Елка Константинова, но ние сме единствената държава в Европа с изключение на Азербайджан, Грузия и Армения, където има ДДС върху книгата високо, толкова

Обсерватория по икономиката на културата

колкото за всички стоки. Знаете, че книгата е нещо особено и нещо... Предложение за Закона за народните читалища, предложение от Съюза на народните читалища за промяна в законодателството, предложение за Закона за обществените библиотеки „Българска библиотечна информационна асоциация” е предложила мащабни промени в този закон. Както каза и г-н Кутев има предложения за Закона за радиото и телевизията, това е от Съюза на журналистите, начело със Снежана Тодорова. И тези неща са отбелязани в тази папка и аз Ви казвам, че ако имаме подкрепа в парламента, ще имаме много сериозна законодателна инициатива, свързана с промените в законодателството, културното законодателство. А законите, знаете, свързани с културата, не са малко, цели 17 нормативни документа, свързани с нашата дейност. Така че в това отношение вече сме намерили контакти с гилдиите, при всички случаи трябва да се работи с тях. Те във всички случаи трябва да бъдат наши съюзници и наши съратници, не само към Комисията по култура (звънец), а и с Министерството на културата.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов, заповядайте!

Г-н Мицов: По двата въпроса, естествено, всички неща, които трябва да се случват трябва да се случват правейки ги всички заедно. Може би има хора, като гледам хората тук и си спомням биографиите им, не съм сигурен, че аз мога да бъда достоен техен представител, защото те са с доста по-респектиращи биографии. Но не това е най-важното. Сега искам да Ви кажа конкретно какво предлагаме ние и ще зачета малко, извинявайте, ще си сложа очилата. Нещата, които предлагаме, някои от тях вече ги казах, но ще се спра на други, които според мен са важни. Закон за читалищата, който обаче е вкаран и в 21 век с дигитализация на читалищата, което ще позволи единен регистър на всички читалища, да се знае какво се случва в кое читалище, къде можем да отидем например да свирим на пиано, къде можем да правим нещо друго. Това нещо е съвсем конкретно и не касае кой знае какво. Трябва да дигитализираме цялото българско културно наследство. Задължително. И сме го вкарали в нашата програма, това нещо ще го изпълним. Защото, съгласете се, че трябва да има виртуални галерии, трябва да има виртуални музеи, трябва да има виртуални всякакви други неща, трябва да можем много лесно да популяризираме България по този начин. Разбира се, промени в Закона за авторското право и сродните му права, които да позволяват по-ефективното събиране на авторските права, това което ще подпомогне, разбира се, българските музиканти. И естествено, приоритетът на всички тази вечер, много се радвам, че това се

Обсерватория по икономиката на културата

случва – увеличаване на БВП на един процент. Може би за всички тези неща ще имаме консенсус. Колегите...

Диана Андреева: Благодаря Ви! Следващият въпрос е свързан с една политика, която 27 години отсъства от националната културна политика, от регионалната, общинската и това е политика или политики за развитие на аудиторията. Тук искам да отбележа най-вече детската и младежката аудитория. Какви мерки ще предприемете със законодателни изменения, с алтернативни източници, там където е необходимо, с конкретни политики. Моля Ви за кратък отговор за детската аудитория и въобще.

Д-р Чобанов: Може и да звучи пресилено на моменти, но аз дълбоко вярвам, че най-важните хора в едно общество са децата. Да, ние възрастните живеем със своите мечти, творим, творците срещат публиките, но малкият човек е човекът към който ние трябва да сме обърнати. Казвам го като родител, като български гражданин, като човек допярл се до културата, до културното наследство. Именно затова децата и младите хора ще бъдат основен акцент на нашите усилия. Най-важната ни мисия е първо да ги възпитаем с отношение към културата. Това е което губят младите поколения, това е което не ни се получава. Много млади хора израстват без да могат да потребяват, без да изградят у себе си отношение към качествената, стойностната българска култура. Затова задължително посещаване на музеи и галерии ще бъде част от нашите мерки, мерки, които ще въведем в средното образование. Целодневното обхващане да не може да се случва без посещаване на културни събития, повече часове по избираемите предмети с изкуство, повече възможности младият човек да се допре, да съпреживява. Специална грижа към училищата за изкуства. Нещо, което вече се прави, но трябва да се разшири. Особено към тези в страната, които са в трудна ситуация, защото има естествени демографски проблеми, с които те се сблъскват. Т.е. там ще трябва по-големи стипендии и повече стимули, за да може младият човек, например, да отиде в Широка Лъка да учи изкуство или да отиде в Куйно, където, за съжаление, вече един випуск не може да се събере. Т.е. особена грижа, особен акцент към училищата по изкуства, разбира се и грижа за децата и младите хора да имат повече възможности за консумация, т.е. безплатни дни, както имаме в столичните музеи всяка седмица във всички български музеи за младите хора, децата и учениците, специални програми насърчаващи детската и младежка консумация на култура. Смятаме, че Фонд „Култура” е най-подходящото място за разгръщане на такива национални документи, със

Обсерватория по икономиката на културата

специални тематични сесии. А: за млади творци, които да пробиват на културната сцена и Б: тука виждаме голям потенциал в гражданското общество чрез малки проектни инициативи, младежките организации насърчават (звънец) младите хора да консумират повече култура.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Кутев!

Г-н Кутев: Вече Ви споменах за т.нар. Европейски младежки фонд, който Сергей Станишев от два, три месеца се опитва да лансира в цяла Европа. Там има няколко мерки в различни области, насочени към младежките политики и едната от тях е въпросният културен ваучер, т.е. възможността обществото на всеки, който навърши 18 години, да отпусне един културен ваучер. Със сигурност в Италия това вече е прието. Не помня каква е сумата, дали е 200 или 500 евро на човек, но тя така или иначе зависи от възможностите на обществото. Така или иначе, обаче, там това се случва – всеки, който навърши 18 години получава примерно едни 200 евро, които оттук нататък той може да използва и държавата заплаща неговите разходи за култура, разбира се, при определени условия, т.е. за определени неща, защото каква е разликата между чалга и култура е също важно – къде може да използва въпросният ваучер е нещо, което е важно тук. Обаче има един огромен проблем, който не знам как стои в Италия и как стои в България. Това което си говорихме вече за децентрализацията и за достъпа до култура. Проблемът е, че огромни части от територията на България на практика не позволяват никакъв практически достъп до култура или изключително ограничен. Там е проблемът, че това може да се мисли по някакъв начин. Може да се правят такива политики, но без това всичкото да бъде развито, всичките неща, които говорихме до сега в една или друга степен да влязат в сила, ще се окажат куци тези политики, защото много софиянчета и пловдивчанчета може би ще имат някакъв достъп, обаче тези в по-изостаналите краища няма да имат никакъв достъп, а той там е особено необходим. За съжаление моят опит от дълбоката провинция показва, че там се вижда по какъв начин, вярвайте ми, те нямат никакъв начин да се доберат до нещо. Даже аз съм си го мислил дали държавата да започне в дадени ситуации да плаща за торенти. Защото разбира се трябва да се плаща на авторите. В същото време, обаче, на тези деца там по селата, особено смесените села със циганско и друго население, там те ако нямат достъпа до торентите, те вече нямат абсолютно нищо, нито театри, нито опери, нищо друго не е останало вече. Кината отдавна ги няма, така че тук въпросът е, че най-важното по

Обсерватория по икономиката на културата

отношение на младежката аудитория е да направим достъпа (звънец), а това е огромно нещо, това е задача за 10 и за 15 години напред. За това трябва стратегия, защото не може едно правителство да го направи.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Атанасов, заповядайте!

Г-н Атанасов: Аз не случайно споменах, че между Министерството на културата и Министерството на образованието трябва да има по-близка, пряка връзка. Не случайно, както споменах, някога са били заедно. Защото трябва да се почне още от самите начални училища. Помнете навремето, поне моето поколение, а тук има и по-възрастни и от мен, какво учихме в училищата. Учихме етика, естетика, имахме часове по музика, имахме часове по рисуване. В момента нито се учи етика, нито естетика, а часовете по музика и рисуване се намалиха драматично. Другото, за което не случайно донесох папката от Съюза на българските композитори е т.нар. прословута реформа от 2010 г. – над 500 музиканти останаха без работа. Цели филхармонии се съсипаха, с изключение на Софийската, и бяха превърнати в симфонии. Тези симфонии, хайде да си кажем истината, не могат да изпълняват голяма част от европейския репертоар. Примерно, за да се свири един Вагнер или Шостакович, минимум 90 музиканти. Как с 50 души, даже са 33, тук ми припомниха, че са и още по-малко. Как с тези симфонии ще свирите Вагнер, Шостакович. Как? Не става! Това го поставиха като въпрос на среща с мен, че това нещо при всички случаи трябва да се консултира, защото ние по този начин най-вече съкращаваме нашите деца, бъдещото си поколение. Те на практика нямат нормален достъп до европейската култура, до европейските постижения. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов, заповядайте!

Г-н Мицов: Г-н Атанасов е прав за тези неща, макар че Шостакович има и камерни произведения, които могат да се изсвирят и от по-малки състави (смях в залата). А също така може би трябва да назначим някой, който да аранжира струните по квартети за някой малък състав. Това са едни фокуси между другото, които сме правили, преправяли сме произведения, тъй като аз имам известен стаж като оркестратор. Преправяли сме големи произведения за малки състави. Но да се върнем на темата, която е изключително важна (от залата – „Чайковски?“)... Чайковски няма как да стане. Примерно „Малка нощна музика“ би могла. Тук нещата са свързани между образование, култура, семейство, икономика и т.н. Но истината е, че образованието

Обсерватория по икономиката на културата

отдавна не говори на езика, на който говорят децата. От тука мога да Ви кажа, че аз имам син на 14 години, който учи в музикалното училище, а преди това учеше в едно училище в Младост, където в часовете по музика си решаваха задачите по математика, защото не можеха да се оправят. В пети клас, не, в четвърти клас чантата му тежеше според мен 15 кг., в резултат на това децата излизат тежко неграмотни, но това е една друга тема. Децата трябва да бъдат заплени от изкуството и това не може да стане по скучния начин. Ние трябва да намерим път към тях. Този път е свързан през модерно говорене, през съвременно говорене, защото децата, за разлика от нас, са дигитално поколение. Те са израснали с интернет. Ние трябва да намерим пътя към тях. Това не е тема, която да седнем да си я говорим в кръчмата. Това трябва да е национална стратегия. Как тези деца по модерен начин да опознаят изкуството. Може би като им го разкажем интересно. Някой преди известно време беше казал, че трябва да се изучават задължително хора в часовете по физическо. Не, хората не се изучават в часовете по физическо. Хората имат характерен начин на записване, нашите фолклористи са ги записали по много специален начин. Той се изписва по петолинието. Хората ни са много интересни. Фолклорът ни е много интересен. В шопския фолклор няма нито една любовна песен. Фолклорът ни е страшно интересен, просто трябва по някакъв интересен начин да го разкажем на децата (глас от залата – „Не е вярно!“) Вярно е! Всичко това са неща, които ние трябва да разкажем. Те сами по себе си са толкова интересни, че децата биха могли да бъдат заплени. Но ние, за съжаление, не сме намерили интересния начин да го покажем. Това трябва да е вече обект на стратегия, която трябва да се изработи, не знам и аз, но трябва да намерим интересния начин, за да могат децата ни да се върнат отново към изкуството. И ще Ви дам още един пример. Синът ми, който общо взето е израснал с компютърни игри (звънец) и с такива неща, беше изключително впечатлен, когато му пуснах „Амадеус“ на Милош Форман и ми задаваше въпроси цяла вечер. Ние трябва по някакъв начин всички да положим усилия, но и образованието да го свърши, семейството и културата. И това не знам дали е въпрос, който е свързан само със законодателна инициатива. Може би с ценности.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Последният въпрос, който ще задам и после ще включим по желание и двете политически сили, както и въпроси от аудиторията, е свързан с обществените медии и с медийния плурализъм, медийната среда. Когато в първата част на дискусиата говорихме за Пакта за култура, нека да припомним, че в група Култура в държавния бюджет се включват средствата на Министерство на

Обсерватория по икономиката на културата

културата, средствата на общините и това са целевите трансфери по делегираните дейности в общинските бюджети, бюджетът на БНТ, на БНР, БТА и някои други по-малки разходи. Въпросът ми е свързан, разбира се, с бъдещето и финансово-управленските отношения на обществените медии – БНТ и БНР на първо място, но и в класациите, които следим с трепет – в българските медии свободата на словото се качва все по-нагоре, т.е. можем да говорим за много проблематична свобода на словото. Какви мерки ще предприемете, за да бъде спазван медийният плурализъм, да има осветляване на собствеността и отношението, разбира се, към обществените медии, които трябва да бъдат водещ фактор при журналистически стандарти и при медии – плурализъм. Г-н Чобанов, заповядайте!

Г-н Чобанов: Действително, осъзнаваме огромната роля и отговорност на БНТ, БНР, на БТА. Тези институции трябва да запазят и дори да разширят действително своите бюджети, защото в крайна сметка това са едни институции с ангажменти към българската култура. Това са едни от най-големите производители на българско културно съдържание, именно БНТ и нейният законодателен модел, ако трябва да се усъвършенства, за да можем да получим повече българско съдържание. И смея да твърдя, че няма село в България без достъп до телевизия, радио. Почти няма и място без да се получава интернет. Така че това са каналите, през които ще можем на всеки млад човек да дадем доброто българско съдържание. И вместо да подпомагаме торенти, не е ли по-добре нашите национални медии, които затова са национални и обществени, да продуцират повече културно-образователни продукти, да отделят повече време за българските творци. Беше абсолютно спорът между българските творци и БНР. Трябва ли да допускаме това да се случва? Отговорът е „Не“. Един чувствителен ремонт на законите, по които действат тези институции, повече граждански структури и организации при взимането на решения. Аз не мога да си представя нормалната работа на БНТ без силен обществен съвет, който да включва творците, които да могат да взимат добрите решения и да са конкурентноспособни на частните медии. За да нямаме дисбаланс, трябва да се даде възможност на тези медии, нашите български национални медии, да участват и в различни партньорски продукти. Така че това е пътят, който ще позволи да имаме нормални обществени медии и мисля, че опитът на Западна Европа най-добре подсказва кои са тези механизми. Не случайно ВВС е еталон за почтеност в журналистиката, за коректна информация. Мисля, че едва ли ще открием нещо по-

Обсерватория по икономиката на културата

добро от това, което имаме вече в държави с много повече опит в демократичните процеси. Това са нашите позиции.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Куртев, заповядайте!

Г-н Куртев: Няма спор за това, че отдавна обсъждаме идеята за това да се стимулира обществената функция и на частните медии. За мен всички медии имат обществена функция и доколкото пазарният дял на обществените медии все пак изобщо не е толкова голям в тази държава. Ние разчитаме, това което искаме като общество, посланията да минат само през обществените медии. Това според мен не е възможно. За мен е безспорно, че бюджетът на обществените медии трябва да се увеличава целево, защото там трябва да има функция „Култура“, трябва да има чувство за изграждане на държавността, там трябва да има усещане за стабилност в обществото и някакъв позитив, който ние трябва да дадем на гражданите. Това за мен всичкото са, не само, но и много други неща, обществените функции на медиите. Същото, обаче, не може да става само през обществените медии. За мен безспорно това трябва да стане през всички медии, което означава, и то ако може да стане само без намесата на държавата, т.е. през държавно стимулиране. Разбира се, че държавното стимулиране в никакъв случай не бива да става без конкурсен принцип. Това отново трябва да става на основата на проектния принцип, който да бъде конкурсен, който да бъде така както се правят други финансираня. За мен даже европейското финансиране към медиите е абсолютно непрозрачно. Ако ние минем на вариант, в който да има държавно финансиране към частните медии, за да подсилим тяхната обществена функция, трябва да се направят съвсем други, много по-прозрачни механизми на конкурсен принцип. Представям си го така, например – тази година ще имате еди-какъв си бюджет за предавания за култура, дайте да видим какви са предаванията, какво е качеството им, колко пари ще вложите Вие, колко пари искате от държавата и какъв ще е резултатът. И тези, които дадат най-доброто качество и най-доброто съотношение, да получат парите. Не е голяма за държавата тази финансова... Аз съм убеден, че това е един от фондовете, които трябва да бъдат създадени. И още веднъж, обаче, казвам. Такова нещо може да се направи само и единствено в много широк разговор с медиите и с обществото, и с всички засегнати. Защото е много деликатно и то би могло с адска сила да се обърне (звънец) срещу тези, които го внасят. А то не би имало смисъл така. То трябва да бъде

Обсерватория по икономиката на културата

изговорено и да бъде по подходящ начин, как да кажа, обговорено на ниво консенсус с обществото. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Атанасов!

Г-н Атанасов: Миналата година бюджетът за БНТ беше 65 милиона. Тази година е абсолютно същият. Т.е. бюджет 2016 е абсолютно същият с бюджет 2017. 65 милиона лева и нито стотинка повече. Същото е в БНР. Почти 42 милиона за миналата година, тази година отново е 42 милиона. Същото е и с БТА – миналата година 4 милиона и триста хиляди лева, тази година е същото. А има години когато, например БНТ е имала бюджет 85 милиона лева, а националното радио 62 милиона. Така че в това отношение те са изключително окастрени от страна на финансиране. Що се отнася до преждеговорещите, съгласен съм с това, което казаха, и с д-р Чобанов и с г-н Кутев. Искам да обърна внимание не само на обществените медии. Искам да обърна внимание и на частните медии, защото това е в крайна сметка медийната среда. Те са неразривно свързани. Нашето виждане на Обединени патриоти е, че задължително най-после обществото трябва да знае кои са истинските собственици на българските медии. Защото те формират обществено мнение, формират обществени нагласи. Абсурдно е и Европа затова ни притиска и затова ни е поставила на 115 място в света по свобода на словото. Забележете, на 115 място. И затова ни притискат, защото нашите партньори от Европейския съюз ни казват: Абе, къде са Вашите собственици на медии, кои са истинските Ви собственици? Затова в това отношение е прав бъдещият вътрешен министър и на секретните служби. Няма друг начин как да се реши този въпрос. Трябва да се знае кой е истинският собственик на българските медии. Да му се търси отговорност, когато правят поразии, а те ги правят всеки ден. Това искам да кажа.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов!

Г-н Мицов: За съжаление в една непочтена и нечиста среда чистотата на медиите и свободата на словото очевидно са теми, които могат да ни навеждат само на тежки размисли. Между другото, г-н Атанасов, действително там се намираме. Аз съм гледал тази класация, много интересна, разбира се, зависи какво разбирате под интересна. Но аз искам да кажа тук друго. Ролята на тези медии, особено тези т.нар. национални. За съжаление те много често са държавни, а не национални, с всички произтичащо от това държавни рестрикции, т.е. държавата държи контрол на управлението в момента. Но

Обсерватория по икономиката на културата

тяхната функция би помогнала за популяризиране на българската култура много, защото те така или иначе не разчитат на комерсиалния успех. Там можем да си позволим да пуснем всички филми на Рангел Вълчанов да речем и да търсим медиите, да търсим хората, които ще го гледат, които ще го разкажат на други да го гледат. Търсим симфонични концерти с нова музика, не само симфонични концерти с популярни неща, защото симфоничните концерти започнаха да се превръщат в поп музика. Дайте да не се лъжем. Ние не можем да чуем сериозни произведения вече. Кой е слушал напоследък Шнитке, например или Щокхаузен, или нещо подобно. Всичко това може да се случи в националните медии, защото те в крайна сметка могат да си го позволят. Те не гонят рейтинга, за разлика от частните, които гонят рейтинга и затова там се излъчва поп-фолк. Нормално е. Така че може би в това отношение трябва да работим. И на края искам да Ви разкажа нещо. Със собствени средства преди години снимахме един филм за една млада българска група, която се опитахме да предложим на националните телевизии да излъчат ей така. Те разбира се не проявиха никакъв интерес, което е много интересно, защото сега я знаят всички. Нарича се Джеръми, това са хората, които са подгриващи на Куин. Такива неща трябва да са интересни на телевизиите и поздравления, разбира се, на БНТ заради формата „Голямото рок междучасие“, което излъчиха. Кое то според мен беше безпрецедентно и това е пътят. Едни млади групи извадени от читалищата из провинцията (звънец), които изведнъж ние виждаме, че те са страхотни, те са бъдещето на българската музика. Всъщност това целим със Закона за 45% българска музика в националните медии. Така ще можем да дадем пътя на ъндърграунда, за да може мейнстриймът да не е единственото присъстващо в ефир. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Преди да дам възможност за въпроси от всички Вас, представители на различните съсловия, има представители на две от по-малките политически сили – Коалиция АБВ, Движение 21. Желаете ли да представите основните точки от Вашата платформа. Можете и тук да дойдете, може и от място.

Г-н Халачев: Уважаеми колеги, скъпи колеги и приятели, повечето сме колеги и приятели тука, радвам се, че се даде възможност и на партиите тука, за които явно е предназначено да не влезнат в парламента, да се изкажат, защото явно позицията в обществото е такава. И понеже говорим за свобода на медии, общо взето в момента е такава свободата на медии. Казано е, че три-четири партии ще влязат, другите няма да

Обсерватория по икономиката на културата

влязат. Както искате го приемайте. Но, за да не си помислите, че става дума за някакво партийно его, аз ще кажа с няколко думи позицията на нашата коалиция по отношение на културата. Слушах внимателно, разбира се, говориха се много хубави неща, много правилни, много подробни. Но общо взето разговорът беше като в две платформи. Едната платформа е апокалипсисът, в който момента тънем, а другата – светлото бъдеще, което ще видим след изборите. И тъй като общо се говореха нещата, пак повтарям, всичко беше правилно, но много общо.

Глас от публиката: Кажете си името на коалицията!

Г-н Халачев: Понеже Диана я каза, затова не я... Коалиция АБВ Движение 21. Сега, ние, уважаеми колеги, предлагаме четири точки, ние, разбира се, имаме голяма платформа, но предлагаме четири точки, които са много важни и аз се надявам, че те ще бъдат запомнени именно с датите, с които ги внасяме. Действие номер едно: Ние предлагаме на 1-ви декември 2017 година да бъде фиксиран този прословут един процент от БВП за култура. Ако на 1-ви декември той не бъде вече ясен за обществото, нека всички вие, ние, които сме в тази комисия, да станем и кажем поради каква причина този процент не е приет. Защо? Действие номер две: До първи юни 2018 г. да бъде приета пак прословутата стратегия за развитие на българската култура 2017. Ние предлагаме да е 2017-2050. Ако до първи юли тя не бъде приета, нека да станем същите, които сме колеги, членове на тази комисия и да обясним кой е този или кои са тези, които не искат тази стратегия да бъде приета. Защото, уважаеми колеги, повечето от това, което слушахме в момента, беше как ние ще извадим отнякъде пари и ще ги дадем. Аз никъде не чух да се говори нещо, да се говори за общ мениджмънт на културата. А ние не можем. Прекрасно е да даваме и за музика 45% присъствие, и да намалим ДДС на книгите, и да създадем много театри във всички общини, културни центрове и симфонични оркестри, и т.н. Но дайте все пак да видим, явно е, че няма как да стане това нещо. И за да не се оправдаваме непрекъснато нека до първи юни 2018 г. да приемем заедно една стратегия и на базата на тази стратегия да кажем какво ще правим 2018, какво ще правим 2019, какво ще правим 2020 г. и съответно какво няма да правим, т.е. какво няма да дам на бюджета, тъй като търсим от други места средства. Третата много важна задача е до края на 2018 г., т.е. до първи декември 2018 г. да бъде приет този (звънец)... Дайте ми още една минути, защото е явно, че няма да влизаме в парламента, поне да кажем две думи (смях в залата). До първи декември 2018 г. да бъде

Обсерватория по икономиката на културата

така регулиран Национален фонд култура, че той да може да ползва този чл. 32 от Закона за хазарта. Дайте най-после да го направим или ако не можем на първи декември 2018 г. да го направим, да станем пак същите хора и да обясним защо това не може да стане. Министърът на финансите, на образованието, на здравеопазването, кой пречи? (глас в залата: „Министър-председателят“) Примерно. И четвърто, ако мога да Ви го кажа, защото е много важно. До първи октомври тази година трябва обезателно да бъде приет новият Закон за кино. Защото ако не бъде приет до първи октомври няма да може да си изпълним мероприятия, които трябва да изпълним, българското кино няма да може да работи по-нататък. А трябва да Ви кажа, уважаеми колеги, а Вие сигурно повечето го знаете, че киноиндустрията е огромен енергиен двигател, който издърпва напред и музика, и литература, и живопис, и актьорско майсторство. Вие сигурно всички сте забелязали, че последните две седмици много се говореше за Владимир Койлазов, който спечели Оскар за технически постижения, и т.н. Защо това момче, задавате ли си такъв въпрос, защо той е почнал да прави такъв софтуеър, а защо не друг? Защото световната киноиндустрия го дърпа напред, тя създава възможност, креативните индустрии, непрекъснато се говори за това нещо, креативните индустрии да се развиват в най-голяма степен. И ако ние не помогнем на българското кино с този закон, което не е толкова сложно, между другото до първи октомври, догодина ще имаме огромни проблеми без значение кой ги създава. Ето това са четирите основни позиции, които нашата коалиция АБВ Движение 21 предлага. Конкретно, ясно и разбираемо, аз мисля, че няма да срещна съпротива в колегите, които и да са те, които ще влезнат в Народното събрание. Пожелавам им успех! Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви проф. Халачев. Отново бих искала да уточня, че спазваме един и същ стриктен регламент, който не е променян в годините и каним първите шест политически сили според социологическите изследвания. Нямаме дискриминация към малка или голяма партия. Следваме принцип, който сме приели преди доста години през 2009 г. Г-н Калановски от Движение Да, България, заповядайте!

Г-н Калановски: ... Идвам от снимачната площадка и ми е малко трудно да превключая от практичното правене на култура и теоретичното, което Вие чухте преди малко. Много се радвам, че в областта на културата има някакъв консенсус и между политическите сили това не може да бъде поле за конфронтация, както ние казваме:

Обсерватория по икономиката на културата

Няма лява или дясна корупция. Едва ли има лява и дясна култура, така че е нормално ние да се обединим. Ще се опитам наистина да бъда кратък. Да, България изцяло подкрепя приемането на национална стратегия, дългосрочна стратегия в областта на българската култура. Да, България имаме точна визия за промени в законодателството и по отношение на Закона за хазарта, и по отношение на Закона за авторско право, и за издателите Закона за и т.н., и т.н., и Закона за кинопроизводството. Да, ние сме наясно, че тези неща трябва да бъдат променени. Единствено, което не можах да разбера днес, изслушвайки всички изказващи се днес, е – Господа, Вие в кое Народно събрание, ако не Вие лично, то Вашите политически сили са били? Разбрах упреците към Закона за хазарта към Вежди Рашидов и финансовия министър, и този закон е много преди началото на управлението на ГЕРБ. Къде е Вашият финансов министър, г-н Кутев? Изобщо имам чувството, че финансовите министри в тази държава са като че ли паднали отнякъде марсианци, които на всяка цена държат българската култура да не се развива. Господа народни представители, Вие също ли сте марсианци, че не можете да гласувате против бюджетите на Вашите финансови министри. Г-н Атанасов, говорихте ни за тази папка от творческите съюзи. Колко законодателни инициативи като шеф на Комисията по култура и медии Вие направихте благодарение на тези заявки към Вас?

Г-н Атанасов: Просто свърши парламента.

Г-н Калановски: А, парламентът свърши, те са от вчера, те са от края на декември?

Г-н Атанасов: Те са от последните шест месеца.

Диана Андреева: Моля, представете Вашата платформа. Моля, не влизайте в...

Г-н Атанасов: Моята партия не подкрепи бюджет 2017 точно заради културата.

Г-н Калановски: Поздравявам Ви, ако е така. Докъде бях стигнал? Аз не си спомням да съм Ви прекъсвал, докато Вие говорихте.

Диана Андреева: Законът за хазарта, Законът за филмовата индустрия, законодателната дейност...

Г-н Атанасов: Аз трябва да му отговоря.

Обсерватория по икономиката на културата

Г-н Калановски: В Закона за авторските права и сродните права изобщо не става дума дали може да се събират нашите права. Има една прекрасна точка, която чисто корупционно беше променена в едно Народно събрание. Заплащане на всички носители, които внасят, твърди носители на информация, днешните смарт телефони, смарт телевизори, всички имат такива носители. Благодарение на... няколко таблета бяха раздадени на група народни депутати, тогава процентът изцяло беше изменен и законът стана неработещ... всички знаете. Това е нещото, което ни интересува от Да, България – прозрачност, яснота. Когато има поети ангажименти, те да бъдат спазени. Ние поемаме тези ангажименти и ако някой от нас не ги спазва, ще носим тази отговорност. Лично аз, ако попадна в това Народно събрание, няма да гласувам бюджет, в който тези неща не са издържани. Благодаря Ви!

Г-н Кьосев: Може ли и аз от името на Да, България, която има още малко време.

Г-н Калановски: Това е проф. Александър Кьосев, нека запълни останалото време. Заповядай, Сашо!

Г-н Кьосев: Г-н Калановски говори по-важни, болни и конкретни законодателни и практически неща. Впрочем той подчерта, че има консенсус по разни работи и това да превърне в дълготрайни културни политики, надскачащи един или друг парламент. Културата и образованието са процеси с дълго траене и те изискват дълготрайни политики. Ако няма такива, нищо няма да стане. Всичко ще бъде в рамките на партийната пропаганда. Аз ще кажа само в рамките на 30 секунди най-важното за мен. В програмата на Да, България, която представлявам, има две важни цели – Осигуряване на творческия потенциал на България и достъп до културата. Привидно те са клишета. Всички ги знаем. Зад тях стои цяла нова философия. И ако ще се прави стратегия за българската култура, стратегия без философия на културата, философия на политиката на културата, не може да бъде направена. Т.е. освен конкретните въпроси, които медиите ще поведат, има и едни конкретни въпроси, които ние си ги знаем и около тях има, как да кажа, дълбоко безхаберие, това е думата. Самата терминология, с която се говори, тя изглежда така: Има творци - има публики, има творчески гилдии - има аудитории. Това моделира българската нация на активни и пасивни. Нали виждате това? Всъщност истинската политика към културата обхваща както високата част на пирамидата, елитната култура с нейните творци, с нейните творчески съюзи, така и долната част на пирамидата, където има, така да се каже, творчески потенциал в самите

Обсерватория по икономиката на културата

хора (звънец) по места и те непрекъснато раждат креативни работи. Те не потребяват култура „за“, уважаеми колеги, те са творци на културата, те са креативни хора. И тези хора трябва да имат финансови, организационни и юридически условия за проява на своя творчески потенциал. Това означава общи проекти, махленски проекти. Всеки един индивид не само да има достъп до опера, а да може самият той да направи, да има компетентността да направи (звънец). Което означава, че Фонд „Култура“ и цялата политика на Министерство на културата трябва да бъде различна. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Давам възможност на всички Вас, представители на различни съсловия – визуални изкуства, културно наследство, кино, сценични изкуства, библиотеки, да вземете думата. Моля, само преди да дам думата, да спазваме регламента, така че колкото се може повече от Вас да зададат въпроси. Нека да има по максимум минута време да зададете своя въпрос и по минута време за отговор на нашите участници. Моля от място, защото нямаме микрофон.

Г-н Петров: Аз имам силен глас. Петър Петров – историк, езиковед и най-вече националист в дясно. За съжаление твърде малко национализъм разбрах тук от изказването, освен тези 45%. А какво имаме ние сега? Държавната телевизия – новини на турски език. В другите телевизии разни турски филми. Нека вземем поука от опита на безпартийния режим в Царство България, когато културата е имала здраво българско държавно ръководство. Национализъм да бъде основното начало в ръководенето на културата.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Това приемаме като констатация, а не като въпрос. Васко Димитров, заповядайте!

Г-н Димитров: Директор на Радио Груп и на международни български фестивали. Ще взема отношение по един въпрос, който г-н Атанасов и г-н Куртев поставиха за ролята на частните медии в културата... (не се чува) Такъв фонд съществува и до ден днешен, но за съжаление той не работи. Това действително е голям проблем, защото примерно една от нашите станции, която е вече на 23 години Класик ФМ твърде вероятно е да бъде спряна от нашите собственици... И затова много бързо поставям този въпрос: Какво Ви е отношението като представители на културата и участници в българския парламент към състоянието на българските фестивали? За нас е огромен проблем това, че в държавната политика за култура има изключителна неравнопоставеност между

Обсерватория по икономиката на културата

държавните институции и тези, които са частни (звънец). Завършвам с това, че делегираните бюджети са изключително зло и те всъщност изядат всичките средства. И дори да са 0,5% за българската култура, ако се изразходват правилно, ще има средства и за останалите участници в културата.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Д-р Чобанов, заповядайте! Само ако позволите, когато говорим за дела на делегираните бюджети също една цифра, за да илюстрираме. Горедолу около 85 милиона отиват за сценичните изкуства или делегираните бюджети в сценичните изкуства. Музеите, галерии, училищата също преминаха на делегирани бюджети. Сравнението, за което питате за фестивалите е – Фонд култура е с 400 000 лева. Т.е. контрастът е огромен.

Г-н Чобанов: На двата конкретни и много интересни въпроси. Първо абсолютно подкрепяме тезата, че фестивалите и техните организации трябва да бъдат равноправен партньор в културната политика и да се разшири техният достъп до национален и обществен ресурс чрез Фонд „Култура”, нов управителен съвет, нови правила за работа и разбира се, средствата от хазарта и други постъпления. Защото Фондът не бива да разчита само на парите от хазарта. Всичко това трябва да бъде осигурено, за да могат и обществените организации, и институциите, но и частните организации, неправителствените организации на равна основа да кандидатстват в този инструмент, както го правят вече повече от десет години в Столична община. Именно този добър работещ модел може безпроблемно да се пренесе в Националния фонд култура и тука Диана е абсолютно права. Не с 400 000 лева, защото това е просто шега и закачка на фона на реалните потребности на българската култура. Така че това е отговорът на първия въпрос. По отношение на втория Ви въпрос (глас от залата...), защото г-н професоре, това е инициатива на народните представители, които трябва да изпълнят своето задължение към обществото. А тук всички сме съгласни, че от 50 на 90 милиона са се увеличили средствата за сценични изкуства. Това е финансов факт и всеки може да го провери. Може да провери кой колко пари получава. Някои от институти процъфтяват благодарение на тази политика. Но също така всички сме съгласни, че трябва да се модифицират формулите и да се търсят по-добри решения за разпределение на тези средства. Средствата ще продължат да се увеличават без значение каква ще е политическата формула, каква ще е коалицията, ще има повече средства за сценични изкуства. Но начинът, по който те се разпределят, не може да

Обсерватория по икономиката на културата

избяга от главния въпрос за ка-че-ство-то. Защото може би това е централният проблем. При разпределянето на средствата в момента не се отчита какво качество получава обществото за тези много сериозни инвестиции. Така че тук отговорът на въпроса е – ще изработим подобрена формула за разпределение на средствата и ще гарантираме, че няма да има дискриминации между обществените и частните културни организации.

Диана Андреева: Предавайки микрофона на г-н Кутев бих искала само една скоба да отворя като финансист. Какво за нас представляват делегираните бюджети? Най-елементарното предаване на функции и отървяване от една или друга конкретна дейност, за която финансистът не носи отговорност. Това е най-големият примитивизъм за нас като съсловие. Заповядайте г-н Кутев!

Г-н Кутев: Делегираните бюджети очевидно трябва да бъдат преразгледани. На мен ми е много интересно това с фестивалите. Аз се опитах преди това да спомена нещо, което мина преди това между другото. Това е за възможността и необходимостта да се гарантират и алтернативните форми на култура и на изкуство. А единият път, разбира се, през фестивалите не е единственият. Колкото и малко да е финансирането в момента, особено по пътя на делегираните бюджети, по начина, по който сега се финансира културата, се дава все пак едно съществено предимство на едни доста статични и тромави форми на правене на култура и на изкуство, които наистина имат своите върхове, имат и своите недостатъци. Ако ние не обърнем специално внимание на това как да мотивираме алтернативните форми, т.е. тези форми, за които говорихме всъщност, участието на всички тези хора, не само на тези, които по някакъв начин са минали през ситото на Народния театър, грубо казано и на който и да било от другите. Това е много важна задача, но тя няма да мине само през увеличаване и промяна на делегираните бюджети. Трябват много и различни политики. Между другото Столична община се опитва да прави подобни политики и там има някои добри практики, съм длъжен да кажа, но те са не с добро начало. Т.е. там трябва да се стъпи и да се продължи, нататък има много неща, които могат да се направят. И е много важно това, защото за мен в алтернативната култура, в хората, които могат да създават алтернативно изкуство – има огромен заряд в България в момента, който не се ползва и който, връщам се на фестивалите, и част от него може да минава през тях. И в момента има частни фестивали, които успяват. Честно казано те винаги търсят, как да го кажа, силата на подкрепата на Столична Община, на Пловдив или на някой друг. Нали знаем

Обсерватория по икономиката на културата

всички хора, които ги правят. Ясно е, че често пъти са доста успешни. Аз направо им се възхищавам по начина, по който те оживяват във времето. Така че има място за това, но трябва да има определена политика, която да подкрепи тези хора. За мен това е безспорно.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Атанасов, заповядайте!

Г-н Атанасов: Аз само ще спомена една цифра. Фонд култура в момента е 450 000 лева. А трябва да отговаря за 12 пера. Тука едно изключение голямо прави от другите градове – София. Специално г-н Чобанов прави доста усилия в тази насока. По другите градове, обаче, нещата не стоят точно така. Изобщо не стоят така. И аз все се връщам към това понятие за финансовите обезпечения. Ето например моят роден град в момента е Европейска столица на културата, знаете. А поради липса на пари един от традиционните фестивали, които се провеждат вече на практика, приключи. Нека не изброявам всичките, но има фестивали, които паднаха. Нека не звучи един вид като оплакване постоянно, но сега като спечелихме битката за Европейска столица, почна по мое време, две години, и после имаше добра приемственост и се довърши, двацет милиона в момента се дължат на града затова, че е Европейска столица на културата. Досега не е получил нито един лев. А трябваше да се получи още преди две години първата вноска. Ето за такива неща става въпрос.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов!

Г-н Мицов: Г-н Димитров е както мой колега, така и музикант в творческия съвет на Столична програма „Култура” и мога да изкажа възхищението си към това, което прави, защото той в това отношение има огромен опит. Единственото, което на мен ми се ще, освен, че симфоничните фестивали са изключително важни, не само по отношение на това, че те са част от културните събития в държавата, но и по отношение на това, че те чисто кампанийно събират много по-различна публика. Но ми се ще да има фестивали, които са свързани с друг репертоар, по-модерна музика, неща, които много рядко се случват, за съжаление. Преди няколко години дойде... и почти успя да напълни Зала 1 на НДК, което беше „уау”. В смисъл, това е един от великите композитори. Иска ми се да има, да има и разнообразна програма и в това отношение трябва да се работи за култивиране на публиката, защото публиката е отвикнала от тези неща. Така че това е моят кратък отговор и аз мисля, че това са изключително важни

Обсерватория по икономиката на културата

неща, г-н Димитров, и по повод ФМ Класик аз го слушам в колата си постоянно, благодаря Ви за което. И така ще се борим с всички възможни средства да имаме медии, свързани с класическата музика, защото си мисля, че е само Вашето, не се сещам за друго.

Диана Андреева: Заповядайте, можете и от място.

Г-жа Янева: Добър ден, за тези, които не ме познават - Снежана Янева, Председател на Българската библиотечна-информационна асоциация. Сега, на мен ми е много трудно да говоря пред професори и творци, но искам да кажа, че много от Вас, както и много от нас сме започнали своя път от библиотеките. Ние не трябва да забравяме, че библиотеката е това място, което спасява хората и в тежки моменти в държавата, и в икономически кризи, и при други проблеми. Разбира се, аз не искам да Ви убеждавам колко е важна библиотеката. Но искам да кажа следното. Тук се говори как на телевизията не са увеличени средствата за 2017. Парите за книги миналата година са нула, парите за тази година са нула. Парите за девет години назад са почти нула. В най-добрите години, когато г-жа Захаријева и г-н Кунев успяха да извоюват (звънец). Съжалявам, дайте ми още една минута. Иначе с удоволствие ще гледам какво ще кажат те, но не знам... Имахме 0,30 стотинки, а най-ниската норма в Европа е три лева на човек. Ние говорим, че българската държава не може да отдели един лев на човек от населението за четенето. И четенето не е забава. Четенето е знание, четенето е справки с живота, четенето е работа, а четенето е даже четене на компютър. Ще ми позволите с много голямо извинение само да Ви кажа – колежка от Америка, която дойде тук и ми каза: Всичко е хубаво с компютри, Вие сте горди, че сте успели тука да дойде фондация, да имате компютри и достъп до интернет. А знаете ли, че в този университет, който има 180 кампуса в Америка, има курс по четене, защото те са родени в компютърната среда и не могат да усвоят повече от един екран информация. И затова моят въпрос е: Някой замисля ли се какво правим с обществените библиотеки? Ние сме готови да помагаме навсякъде. Аз съм изпратила едни писма, сега ще чуя май че никой не ги е получил. Благодаря

Диана Андреева: Благодаря Ви! Преди да дам възможност на Вашия въпрос по отношение на проектните субсидии нека да кажем, че въпросите свързани с алтернативните източници на финансиране на Фонд „Култура“, са именно по отношение на една таблица, която вероятно сте видели в анализа за дебата. Проектните

Обсерватория по икономиката на културата

субсидии на дирекциите по изкуства, в това число и Българска книга и Национален Фонд „Култура”. В процентно изражение – последната година 2017 е все още прогнозна година, в процентно изражение е процент и половина спрямо 157 милиона, какъвто е бюджетът на Министерство на културата. Т.е. процент и половина е проектното финансиране, което носи средствата за българските библиотеки за закупуване на книги, Фонд „Култура” и всичките програми, в това число и фестивали. Може би в този контекст устойчивостиме част от Вашия въпрос. Заповядайте д-р Чобанов!

Д-р Чобанов: Изключително сериозна тема и неслучайно в културната програма на ГЕРБ библиотеките и книгата са поставени като специален акцент. Това е една несъмнена слабост в културната политика на България през последните десет години. И категорично ще гарантираме, че ще има коренна промяна. Първо, разбира се, рязко увеличаване на проектното финансиране, продължаване на реформите в библиотечната система. Знаете, че с макар и една крайно недостатъчна цифра имаше увеличение на възнагражденията на стандартите в сектора. Задълбочаване на връзката със средното образование. Беше спечелена една малка победа, че библиотекарят беше признат за педагогически персонал и може да получава средства в рамките на делегираните бюджети на училището. Така че специална грижа за училищните библиотеки в два стандарта за средното образование ще присъстват в библиотеките, за материална среда и за дейност. Така че това са първи стъпки, но доброто решение ще бъде именно една добра субсидия, подкрепа през Фонд „Култура” като инструмент и създаването на допълнителни възможности. Защото не може да се разчита само и единствено на Фонд „Култура” (звънец), чрез механизми от порядъка на тези, които успешно вече ги тестваме тука в София и на други места като Пловдив работят. Това са нефинансови, а директни стимули, като осигуряване на директен достъп до обществени пространства.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Кутев, заповядайте!

Г-н Кутев: Сега, безспорно е, че културата има различни браншове, бих казал и интереси, че сега е моментът всеки от тях да заяви себе си, да заяви своите претенции към общите схеми и това е абсолютно легитимна претенция, разбира се, на част от тези... както преди това говорихме за фестивалите, за алтернативната култура, за театрите, за киното. Разбира се, най-сложно е как всичко това трябва да бъде подредено накрая. Като се събере следващото Народно събрание и почне да решава бюджета,

Обсерватория по икономиката на културата

всъщност истинският проблем е какво ще отговаря на числата от бюджета. И това е всъщност смисълът. Така че аз приемам това като абсолютно навременна заявка. Естествено е, че всеки от нас ще каже, че ще направи всичко възможно, това е ясно. Въпросът е какво ще е възможното след това да се направи в едни ограничени и стеснени рамки. И, разбира се, възможното, за което говорихме още от самото начало, започвайки от повишаване на бюджетните показатели и минавайки през алтернативно финансиране (звънец), т.е. да свършим всичко онова, за което говорихме досега. Но най-важното, разбира се, за библиотеките е дигитализирането на фондовете. Това е абсолютно безспорно, че трябва да се отделят специални средства. Има програма, част от тях са дигитализирани, доколкото знам, но това е, което трябва да бъде свършено.

Г-н Атанасов: Аз ще бъда съвсем кратък. И не случайно тук показах подписите на цялата комисия, на абсолютно цялата комисия. Няма разлики в партии. Няма БСП, ГЕРБ, няма Обединени патриоти. Всички колеги са се подписали под това искане за 70 милиона увеличаване на бюджета за култура. Съгласувано е с Министерство на културата. Внесено е в Комисията по финанси и бюджет. Там са дали голяма битка за това нещо, Комисията го отхвърли, забележете, отхвърли това предложение. Тук специално за Вас има предвидени средства за културата от 11 900 000 лева по разбивки и по пера за библиотеките и библиотечното дело. Това е документ в Министерство на културата и на Комисията по култура. За съжаление, обаче, аз затова се радвам, че много творци ще влязат в парламента, за съжаление в парламента просто ни смазаха в начина на гласуване. Само ще кажа, че моята политическа сили именно заради бюджета за култура не подкрепи бюджет 2017 – Обединени патриоти. Няколко папки отхвърлиха, това предложение за културата за увеличаване на бюджета със седемдесет милиона. Само ще кажа, че за подслушване даваме 98 милиона (звънец). Всичко е въпрос на приоритети.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов!

Г-н Мицов: Аз ще бъда съвсем кратък. Не съм бил в никакъв парламент досега. Срам ме е от това, което чувам и просто искам да Ви кажа, че това не може така да продължава.

Г-н Атанасов: Абсолютно!

Г-н Мицов: Не може!

Обсерватория по икономиката на културата

Диана Андреева: Благодаря Ви! Проф. Кьосев има изказване, след това Тони Ковачева, Ириней Константинов от Театър София.

Проф. Кьосев: Аз познавам д-р Чобанов отдавна и сме били сътрудници и почти приятели. Познавам го като заместник кмет и сме правили различни неща в Столична община, която има доста успешна културна политика и много сериозен финансов фонд. Слушам обещания, слушам ги от д-р Чобанов, който този път се явява като представител на ГЕРБ. Слушам ги и от останалите. Обаче на мен не ми е ясно защо опитът на Столична община по време на правителството на ГЕРБ не е пренесено в Министерство на културата. Защо не упражнено, така да се каже, добрите практики в културната политика да се прехвърлят върху самото Министерство. Повярвайте ми, аз смятам това Министерство на Вежди Рашидов за истинска катастрофа. И съм го писал това и така че не е тайна за никого. И там имаше невероятни диспропорции във философията и във финансирането на културата. Имаше условия за корупционни схеми при фалшифицирането на българското историческо наследство, строежи на безумни бутафорни замъци (звънец), които са осеяли цялата страна. Дори д-р Чобанов сърцето го боли предполагам за това нещо. Та значи, когато чуваме такива обещания, какви гаранции имаме? Чуваме, че представителите на културата в парламента ги смазват. Това, обаче, може и в бъдещия парламент да бъде така. Каква е гаранцията, че Вие ще се преборите? Каква е гаранцията, че тези добри обещания (звънец), по които както виждате има доста силен консенсус... (не се чува). Аз не вярвам, че е така!

Диана Андреева: Благодаря, проф. Кьосев. Може би не бяхте още тука, когато поставихме въпроса за саможертвата. Какво са готови хората, които обещават днес, да изпълнят в следващия парламент. Съсловието на финансите винаги спазва съсловието на българската култура. Това е! Това е Министерство на финансите, това е бюджетната комисия.

Проф. Кьосев: Тогава какво правим на тази сбирка?

Диана Андреева: Въпросът е да няма ден, в който да не се усеща натискът и енергията на участниците в днешния диспут и институции в българската култура.

Д-р Чобанов: Аз бих искала да отговоря на моя действително приятел и колега проф. Кьосев, когото безкрайно уважавам, защото много пъти сме били рамо до рамо за защита на разни каузи. Вижте, нека бъдем реалисти. Предстои коалиционна формула.

Обсерватория по икономиката на културата

Кой ще участва в нея, кой какви министерства ще получи? Това са едни политически кухни, знаете, това е едно голямо задкулисие, с което ние хората на културата ще се борим. Именно тук е разковничето. Ако ние тази вечер тука си обещаем и поемем ангажимент, че в коалиционната формула един ясно разпознаваем приоритет ще бъде културата, тогава няма да ни смажат. Всички опитни политици тука разбират, че това трябва, независимо каква ще е конфигурацията, да бъде припознато като централен приоритет на бъдещето управление. Защото не се задават, за съжаление, много розови икономически времена. Има световна ситуация, има конюктура. И смисълът е ние тук да си поемем ангажимента като хора от културата, като хора на културата и за културата, че каквато и да е формулата, каквато и да е конфигурацията, културата няма да бъде изоставена. И аз искам да кажа, че моето присъствие не е случайно. Аз не съм този, който е от ГЕРБ. Аз съм от самото създаване, даже преди партията, съм от ГЕРБ. И се гордея, защото каквото съм могъл през годините съм направил за културната политика на държавата. Моето присъствие е ясен сигнал, че ГЕРБ има ясната воля и намерение добрите практики на Столична община да ги пренесе в национален мащаб.

Глас от залата: А досега?

Диана Андреева: Както казахме по-рано в предизборните платформи на единици от политическите участници културата е извадена като приоритет. Може би в нашите участници, в техните платформи, там където културата не е издигната като приоритет има все още време до изборите това да бъде поправено и във всички политически сили. Г-н Кутев, заповядайте!

Г-н Кутев: За съжаление през последните 25 години приоритетите винаги са били едни и същи, когато става дума за... Т.е. когато се съберем някаква общност и започнем да говорим за приоритетите, културата и образованието винаги са споменавани за приоритетни и никога не са били. И всъщност тука е, аз вече повече от десет години се занимавам, даже 15, с политика и за мен през цялото време това е било основният проблем. По какъв начин това приоритизиране може да се обърне? И ние много пъти сме правили опити, за съжаление, когато събереш една група хора, всички казват, че това са приоритетите и после като им дадеш, обаче, да редат бюджетите, те пак ги редат по другия начин, не спрямо тези приоритети. Защото това са много сложни проблеми. Те касаят не само самия процес на бюджетиране, те касаят и начина на мислене, и много големи проблеми. Дали можем всичко това, което казахме да го

Обсерватория по икономиката на културата

изпълним. Според мен можем, но съпротива ще има навсякъде. Защото финансовите министри са финансови министри. За съжаление най-просветените хора на обществото рядко поемат управлението на това общество. Не само на това, на всяко едно общество. Между другото честно казано два-три пъти това се е случвало и е завършвало с катастрофа (звънец). Та дали сега в следващия парламент изведнъж най-просветените хора ще поведат държавата? Няма да поведат! Но най-вероятно тези, които ще определят нещата, те пак ще бъдат настроени по някакъв начин да вържат бюджетите, не да развиват културата. Това е наша задача, това е наша обща битка.

Г-н Атанасов: Нека не звучи като предизборен лозунг, но ще го кажа по следния абсолютно откровен начин. За нас културата е приоритет, да! Образованието също, защото възпитава в това, което ние най-много вярваме – родолюбие и патриотизъм. И надявам се, в този бъдещ парламент, който се задава, ние да бъдем доста повече от 17 човека. И оттук влиянието ни като парламентарна група да бъде много по-сериозно, въздействието на всички тези неща, които бяха отхвърлени под влиянието на финансистите на определеното правителство. Това мога да кажа само и съм абсолютно откровен.

Г- Мицов: Прощавайте г-н професор, Вие казахте „вие“, аз бих казал „ние“, защото ние всичко заедно трябва да искаме, дори да влезем, дори да не влезем в парламента, от нас зависи. Знаете много добре, че гражданската енергия вече съществува. Последните години се вижда. Всички ние трябва да си потърсим правата каквото и да се случва оттук нататък, защото културата е стигнала дъното буквално и с това сме наясно всички. Така че аз в това отношение смятам, че и Вие сте съмишленик и всички заедно трябва да вървим в тази посока и да поставяме тези неща постоянно на дневен ред. Не знам какво се е случвало в предишния парламент, не знам дали ще видим в този парламент какво ще се случва, но не може да продължаваме да слушаме финансистите, които ни казват: Ние сега ако смъкнем ДДС-то върху книгите, после ще трябва да... не знам си какво. Не, ние имаме това искане и това искане, и това искане трябва да бъде изпълнено. И ако не бъде изпълнено, те ще си понесат своите последствия – те са граждански натиск, натиск вътре в парламента и вярвам, че това са инструментите, които биха променили всичко (звънец). В това отношение смятам, че трябва да се наричаме „ние“.

Обсерватория по икономиката на културата

Диана Андреева: Благодаря Ви, по реда на вдигащите ръка – Тони Ковачева „Българска национална филмотека”, след това Ириней Константинов.

Тони Ковачева: Знам, че тук всеки съди по себе си, но аз съм с претенциите, че аудио-визуалното наследство на тази държава не е браншови проблем. България е подписала Европейската конвенция за аудио-визуалното наследство преди 15 години. И вече 15 години тази конвенция не е ратифицирана от Народното събрание. Аз не се съмнявам, че всички Вие знаете това, просто се опитвам да Ви напомня, че е време тази стъпка да бъде направена, защото тя е важна. Не само е важна, но има и нещо друго, което ние можем да направим. Националният фонд за аудио-визуално наследство умира! Колкото повече се отлага въпросът за неговото спасяване, толкова по-малка е вероятността, когато стигнем до подписването на тази конвенция да има какво да защитаваме. Това, което от чисто практическа гледна точка за един незапознат, примерно какъвто е парламента, е постижимо е, че аудио-визуалното наследство е концентрирано в едно място. Т.е. не е необходимо съсредоточаване на усилия, съсредоточаване на средства, просто трябва да се приеме една стратегия, която (звънец) имам претенциите, че Националната филмотека има. Но тук става дума за всички тези филми, които г-н Мицов също каза. Не можем да покажем филмите на Рангел Вълчанов по телевизията, защото те са в ужасно състояние. Филмът, който ще произведе Галина (Галина Тонева – б.р.), други ден ще бъде аудио-визуално наследство и ние също ще го загубим.

Г-н Мицов: Точно така!

Г-жа Тони Ковачева: Така че имам една молба, нека всички политически сили (звънец), независимо от това колко кабинета ще се сменят в присъствието понеже повечето от Вас са дълги години в парламента, да поемат тази грижа, тя е обща. Благодаря Ви!

Г-н Чобанов: Вижте, напълно е нормално всяка гилдия да иска да постави своите интереси и да получи ангажименти. Това се нарича демокрация и благодаря, че тази важна тема беше повдигната. Днешният ден е deadline-ът на една от най-важните оперативни програми – мярката за центровете за върхови постижения и добри практики. Искам да благодаря на всички Вас, много от Вас участват в тези проекти. Ние с радост подкрепихме проекта на Софийския Университет, където и ние участваме, където има такъв акцент. С радост подкрепихме проекта на НАТФИЗ, който е за добри

Обсерватория по икономична на културата

практики и за центрове за компетентност, където също има такъв акцент. И съм убеден, че наистина Народното събрание няма причина да не приеме час по-скоро ратификацията, защото дори като археолог Ви казвам, че най-застрашено не е археологическото наследство. Най-застрашено в момента в България е аудио-визуалното наследство, защото има една особена химия, на която живота просто изтича. И ако няма дигитализация сега, ще ги загубим безвъзвратно сега. Благодаря Ви, поемам ангажимента. За съжаление г-н Вельов трябваше да е с мен тази вечер тука, но е в чужбина. Поемам ангажимента. Ще работим (звънец) за ратификация час по-скоро. Надявам се останалите ще ме подкрепят.

Диана Андреева: Иринея Константинов!

Г-н Константинов: Иринея Константинов, Театър София. Четирите театъра – Театър София, Малък Градски театър зад Канала, Кукления театър, Театър Възраждане са към Столична община и са на делегиран бюджет. Дълбоко не съм съгласен с тезата, че делегираният бюджет е необходимото зло. Мисля, че никой от Вас не може да каже, че тези театри, които съществуват и работят по този начин, могат да бъдат упрекувани за каквото и да било. Добър вкус, липса на публика, добър репертоар или липса на ангажименти на хората, които работят там. Бих казал, че делегираният бюджет е сравним с онова възклицание на един от немските романтици: „Отдайте свобода на мисълта!“ Това е истината. И това е възможността на всеки един от хората, които управляват театъра, сам да избере (звънец). Свършвам. И второто нещо – относно парите за един или друг театър. Да, Силистра няма възможностите на Столична община. Това е така. Нито Смолян. Но в София няма възможността да бъде създаден уникалният модел на Силистренски окръг и на Смолянски окръг. Там да бъде отчетена спецификата на този театър, ако бъде създадено... да, сега потънаха парите, именно по този модел, на тази част от България, парите отново ще потънат в касите както в много други институции. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Вие имате изказване, а не въпрос по-скоро. Имаше тук от Вас въпрос?

Г-н Йончев: Здравейте, Здравко Йончев – фотограф. Искам да Ви попитам какви мерки и политики ще предприемете във връзка с нарастването на популизма на европейско и на световно ниво, като знаем, че когато няма култура има популизъм и обратното.

Обсерватория по икономиката на културата

Давам за пример Италия, която 2015 г. след атентата в Париж, заделиха един милиард евро в условия на земетресения за пряка инвестиция в културата и самите хора. Не строене на музеи и т.н., това са тези ваучери, за които Вие говорите, г-н Кутев. Това е превенция на популизма. Това което се случи в България е една стена, която стена не е превенция на популизма, а само го провокира (звънец). Струва ми се, че това, което се говори тук и това, което се прави е коренно различно. Искам да ми кажете какви мерки ще предприемете в тази посока, защото България е в Европейския съюз и ние трябва да сме там.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Една минута имате за отговор.

Д-р Чобанов: Факт е да се тревожите. Действително Европа е в период на големи изпитания и за съжаления в мътна вода. Някои искат да ловят риба със страховете на хората. Смятам, че именно културата, качествената, стойностна култура и нейните дейци са най-стойностната морална преграда пред популизма. В този смисъл инвестирането в това децата да имат повече часове по изкуства, да ходят повече на музеи, театри, да се окултуряват в добрия смисъл, са най-добрите и полезни инвестиции и ние ще работим в тази посока. Не мога и ще излъжа, сигурно и Вие самият бихте го казали, че това ще е популизъм сега да обещава по 1000 евро ваучери, но такава мярка, такава подкрепа, тематично насочена към справяне с този проблем, трябва и ще има.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Кутев!

Г-н Кутев: Честно казано аз имам по-сериозен проблем тук и той е, че популизмът е явление, което е много далеч над културната политика и за съжаление (звънец) това вече граничи с национализми, които стават изключително вредни. Да, част от национализмите стават опасни и резултатът от цялата тази работа, според мене, аз не държа някой да се присмее, аз пак казвам, че тук ще влезе нещо, което аз наистина може би не ми е работа да го казвам. Въпросът, обаче, е, че всичкото това има измерения, за които ние наистина като общество трябва да си даваме сметка. Не знам дали можем да ги коригираме, защото ние сме участници в този процес. Ние всички сме участници, не само тези, които се кандидатираме сега. Всеки, който гласува е също участник. От всички нас зависи това до каква степен ще позволим нашето общество да бъде хуманно, до каква степен нашето общество може да бъде, как да го кажа, извисено

Обсерватория по икономиката на културата

и прекрасно, до каква степен може да бъде разбиращо, какво е нивото на емпатията в обществото, какво е нивото на разбирането към другите, защото всички тези неща са важни. И, разбира се, популизъмът е нещото, което залива всички нас. А аз лично смятам, че борбата с популизма е нещо много повече от културна политика. То е отговорност за всеки политик. Друг е въпросът, че за съжаление всички залитаме, защото е такава средата. Това е проблемът.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Атанасов!

Г-н Атанасов: Що се отнася за борбата с популизма ще кажа, че това зависи от всеки един от нас като гражданин на държавата България. Той се възприема от една част от хората, но се отхвърля тотално от друга част. Така че аз не мисля, че това явление намира широка почва в България, защото в края на краищата няма чисто популистка партия, която в момента да управлява държавата. Това е! Що се отнася до Италия дадохте много хубав пример, ще кажа само това, че цяла Европа в момента увеличава бюджетите си за култура и тук не може да става дума за никакъв популизъм. Особено Италия вдигна бюджета си за култура с над 100% при Ренци. И какво каза самият Ренци, когото Вие цитирате. Той каза така: Нас ни залива ислямска вълна, няма какво да го крием. Това са хора с друга култура, с друго разбиране, с друга ценностна система (звънец) Само за момент. И Ренци каза: Ние ще борим тази вълна, която ни залива в Италия с култура. Това беше неговото изказване. Затова вдигна бюджета на Италия за култура със 100%.

Г-н Мицов: Колеги, аз ще бъда изключително кратък. Има само едно лекарство срещу популизма и това наистина е културата. Културата отваря кръгозора. Когато ни е отворен кръгозорът, популизъмът не може да ни мине като ваяк. Популизъмът минава като ваяк през хора, които не са имали контакт с културата. Така че отгук нататък да говорим каквото и да било е излишно. Просто ние трябва да направим културата приоритет, трябва да я поставим на първо място.

Глас от публиката: Уточнете се малко по-подробно.

Г-н Мицов: Не мога повече.

Глас от публиката: Не, не затова. Преди малко казахте, че културата е стигнала дъното. Хайде да уточним какво разбирате под това.

Обсерватория по икономиката на културата

Г-н Мицов: Например съвсем точна цифра – 0,5% бюджет как Ви звучи? Има ли държава с по-нисък БВП за култура.

Глас от публиката: Значи субсидирането имате предвид, а не културата.

Г-н Мицов: Извинявайте, права сте! Това звучи обидно, така е. Съжалявам, нямах това предвид.

Диана Андреева: Давам възможност за последни три въпроса, като времето ни отдавна изтече. До седем часа ни е предоставена залата. Галя Тонева, Вие вдигате ръка отдавна и г-н Комитски. Моля Ви за разбиране, тъй като превишихме нашето време, което имаме да ползваме до седем часа. Обещаваме, че ще направим диспут, който е веднага след изборите, защото интересът е повече от голям. Заповядайте, г-жо Тонева!

Г-жа Тонева: Галина Тонева, продуцент, председател на Асоциацията на българските кинопродуценти в България. Законът за филмовата индустрия е от 2004 г. Единствената година, в която е изпълнен чл. 17 това е 2008 г. Неизпълнението на закона е над 50 милиона до този момент. Моят конкретен въпрос, обаче, е следният, защото от всички Вас разбрах, че имате намерение да изпълните този закон. Аз бих искала някак си да се ангажира всяка от Вашите политически сили с конкретното изпълнение на този закон, с оглед на рамките от 4 милиона за тази година. Тъй като финансовото напрежение в Национален филмов център е огромно, хората чакат с месеци да почнат своите проекти. Друг основен въпрос е, който се отнася до разпространението на българското кино. И тук става въпрос за регулация. Аз съм дълбоко убедена, че Вие не знаете каква е ситуацията на кинорежата в страната. Колко салона са тук в София (глас от публиката – „Четиридесет и три”), в провинцията няма такива и въпреки че е сезирана българската конкуренция многократно (звънец), винаги се оказва, че Арена X Синема сити, сега имаме Сити Гранд, не са в монополно положение, но можете да погледнете – новите български филми не могат да влязат в моловете (звънец), защото има една зверска такса, която, просто обръщам внимание конкретно – шестотин и 20 лева на седмица, за да влезе един филм в дигиталните зали. Те отдавна са дигитализирани. Такава такса в Европа вече е премахната, но тук продължава да се взима. Другото нещо, на което ще обърна внимание е, че (звънец) в нарушение на всякакви европейски правила, норми, които са написани, европейско и българско кино по кината не присъства. Така че, когато говорим за образование и за европейска държава, аз просто съм изненадана, че

Обсерватория по икономиката на културата

образование и културата не са ръка за ръка и това, което се случва, виждаме какво се случва в училищата... Но 98% филми американски има на този пазар, много съжалявам, но това е факт (звънец).

Диана Андреева: Благодаря Ви, г-жо Тонева! Използвам случая да кажа, че сме в „София – творчески град на киното”, заедно с Вашия въпрос. Моля да отговорите!

Г-н Чобанов: В дебата не можахме да коментираме Трансатлантическото споразумение, но мисля, всички щяхме да кажем следното нещо: Ние подкрепяме твърдо инициативата на Франция за изключване на аудио-визията от Трансатлантическото споразумение. Разбира се, има го и този план, че новата американска администрация не приоритизира върху това споразумение и вероятно преговорите, ако не бъдат прекратени, ще бъдат замразени за известен период. Но връщам се на Вашите въпроси. Вие сте абсолютно права. Ние следим с нашата филмова комисия ситуацията с разпространението. Непременно ще трябва да има законови и подзаконови механизми, които да гарантират прозорците на българските и европейските филми в т.нар. комерсиална мрежа. И, разбира се, ще трябва да работим и да гарантираме, че ще има и некомерсиални салони, каквито за щастие в София има, но да има и в страната. Защото не може да пътуват от цяла България хората, за да гледат такова кино само тук в София. Поемаме този ангажимент и Ви уверявам, че ще търсим всички възможни механизми да се справим с този изключително сериозен проблем – разпространението на български и европейски филми.

Диана Андреева: А изпълнението на закона?

Д-р Чобанов: Не случайно това е в така наречените изведени основи в нашата програма, най-важните моменти. И, да, категорично и тука всички добре знаем, че тук ще има предоговаряне (звънец) на бюджета за култура. Ще има възможност за битка. Първият шанс да се докажем като сериозни и отговорни политици за културата, първият шанс да покажем, че това не е просто едно събеседване. Сега, при договаряне на бюджетната процедура да вървим към изпълнение на това, което дължим на киното вече дълги години. Мисля, че още тази година ще можем да докажем колко държим на нашите обещания от тази вечер.

Глас от публиката: Организацията на бюджета?

Обсерватория по икономиката на културата

Д-р Чобанов: Точно така, мисля, че колегите безкрайно добре го знаят. Това е една процедура, която (звънец) предстои и там ще я водим първата битка.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Кутев!

Г-н Кутев: Това наистина е важно, не само по отношение на киното, но и по отношение на преговарянето на бюджета и бюджетните процедури има няколко неща, които сме записали, че трябва да се направят. Така че тази битка наистина е важна и тя трябва да се състои. Сега, по отношение на Фонда за киното 2008 г. ние го приехме и е единственият път, когато го изпълнихме. Честно казано сме имали своите спорове, защото през краткото просъществуване на правителството на Орешарски, може би тогава киното, едва ли не, беше последният проблем за добро или за лошо. Така или иначе ангажиментът за изпълнението на този закон е безспорен и ние го казахме много пъти. Ние през това време след 2008 г., 2009 г. нямаше как да го изпълним, поне в парламенти, в които аз участвах – 41 и 42. Позицията при нас е била съвсем категорична в полза на изпълнението на закона. Така и не можахме да го постигнем досега, затова Ви казвам, че най-важното е по какъв начин ще се преборим, включително със собствените си политически сили. Това е важното, т.е. оттук нататък културата става кауза, а не някаква политическа позиция (звънец).

Глас от публиката: Точно така!

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Атанасов!

Г-н Атанасов: Библейски израз - По делата им ще ги познаете! Юни месец почти винаги, да не кажа винаги, има актуализация на бюджета на държавата. Ето тогава ни е първата битка, както сме седнала тука всичките партии и колегите, които се надявам да влезнат в парламента. Първата битка ще е юни месец за актуализацията на бюджета. Защото специално в бюджет Култура има много работа по него. Вие иначе сте права. Само четиринайсет града в момента имат кина. Само четиринайсет! А навремето 90-та година имаше 3081 кина в България. Не ги коментирам цифрите. Но нещо, което много приятно ме изненада. Вие сте права, че американските филми ни заливат тотално. 94%, нека да не спорим за 2-3%, това е информацията, че 94% от филмите в момента са американски. Но пък бях изненадан, че българското кино има своята почва. Онзи ден, не, преди около дващестина дни, отидох да гледам филма „Войвода“.

Обсерватория по икономиката на културата

Глас от публиката: Страхотен филм!

Г-н Атанасов: Не коментирам качеството на филма, но фактът беше следният – нямаше билети, което мен ме изненада много приятно. Нямаше билети, за да го гледам този филм. Казах, качествата на филма са нещо съвсем отделно (звънец).

Диана Андреева: Г-н Мицов, заповядайте!

Г-н Мицов: Учудвам се колко много неща ще трябва да свършим – библиотеките, кината... това е ад. Просто, включително съм радостен, че има консенсус и много се надявам, че всичко това, което се каза като проблеми и като гледам виси от четвърт век, дай Боже да се случи. Защото това с проблемите на кината е една дъвка, която слушам от много време. Тя е ужасно голям проблем. Има в София два или три салона, в които може да се гледа европейско кино, и това е всичият достъп до европейско кино. Просто наистина се учудвам колко много работа има да се свърши за колко кратко време. Задължително трябва да има консенсус и всички трябва да сме единни, няма никакъв друг път.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Последен въпрос, тъй като наистина излязохме от времето.

Глас от публиката: по отношение на независими автори, музиканти и продуценти. Поставям въпрос и очаквам отговор. Известно ли Ви е, че седем години в закона за радио и телевизия никаква българска музика не съществува. Седем години! Пожелавам Ви да настигнем Словакия в тази посока. Това известно ли Ви е? Това ми е въпросът.

Г-н Атанасов: Чели сме го закона, прав сте!

Диана Андреева: Последен въпрос. Господин Комитски, можете от място, за да не губим време!

Г-н Комитски: За протокола – Сергей Комитски – режисьор и писател. Преди да задам въпроса си искам да направя две предложения и съждения, които не касаят финансите. И ще се мотивирам с една мисъл на Станислав ... „Когато по-рано от възглавниците правеха знамена, сега от знамената правят възглавници“ Когато приближат избори, раздаваме знамена, денят след изборите слагаме възглавниците. Какво имам предвид? Двайсет и пет години говорим за закони, касаещи субсидирането на културата. Те така

Обсерватория по икономиката на културата

и не се състояха и съм убеден, че няма да се състоят и занапред. За целта имам две предложения, които не касаят финансирането. Предполагам много от Вас са гледали филма на Стефан Командарев „От признателните потомци”. Предложението ми е към бъдещите депутати да си организират парламентарните групи и да преметете централните гробища, където са погребани българските възрожденци и българските класически писатели, защото това е физиономията. Това дело ще бъде богоугодно, гарантирам Ви. Погледнете гробищата в Париж, в Лондон, в Санкт Петербург, Москва и т.н. (звънец). Второто нещо, което не касае субсидиране, е на ръководни места в културни институции да не се правят партийни назначения, а да се слагат наистина професионалисти. И въпросът ми е един единствен. Тъй като няма да се отпусне едни процент субсидиране на културата, Вие бихте ли поели ангажимента от субсидиите, касаещи Вашите партии да заделите за субсидиране на културата? Благодаря Ви!

Г-н Чобанов: През последните няколко години в т.нар. „парцел на културните дейци” бяха направени много сериозни инвестиции. Беше назначен и специален персонал, който да се грижи. И в някои случаи, в които някои личности нямат потомци, имаме такива случаи, се полагат специални усилия, т.е. ние поддържаме, не е тайна, гробни места на известни българи, които, за съжаление нямат живи наследници. Така че мисля, че за всяко едно цивилизовано общество това е един синовен дълг и така ще бъде занапред. Това се отнася разбира се и за паметниците в градска среда. А на втория Ви въпрос мога да каже, че ние вече го правим. Това не е някаква тайна, че много голяма част от субсидията отива за строежи на храмове, за подкрепа на различни събития и концерти. Така че мисля, че излишно е да спекулираме кой ще дава субсидията за какво. Важно е да кажем, да се ангажираме с реална политика в сферата на културата.

Г-н Кутев: Вижте сега, ако можеха да се решат проблемите на културата със субсидиите на партиите, щеше да е най-просто. Защото ето сега поемаме ангажимента, прехвърляме субсидиите на партиите и проблемите на културата изчезват, и от това обществото ще стане по-добро, но аз не вярвам, че ще е така. По две причини. Първо, защото субсидиите не могат да свършат проблемите на културата и второ, партиите – добри или лоши, са необходими. Много просто – тези партии вършат тази работа, което е друг въпрос, а според мен, този въпрос не се решава като им спреш субсидиите. Но това е друг разговор. Влизаме в нещо, което не е за сега. Иначе по отношение на това дали и колко години ги искаме, а пък то никога не става, това не е вярно. През 2008 г.

Обсерватория по икономиката на културата

Законът за киното се прие и там едно финансиране беше прието да се прави и то се направи. Т.е. не е вярно, че през цялото време имаш някаква общност, която просто отрича всичко, което е културно. Да, имаме много неща, които трябва да свършим. Има и много неща, които са свършени. Не само от Стефан Данаилов или от някой друг (звънец). Ето, Столична община, днес казах, свърши някои хубави неща. Според мен, ако искаме, как да кажа, ако искаме тази общност да сме лидерите в обществото, трябва да си дадем сметка, че има добри неща и лоши. Трябва да успеем да подкрепим добрите и да negliжираме лошите. Това според мен е добрата политика. И ако ние искаме и претендираме да бъдем лидерите (звънец), но не можем да направим това разграничение, значи други ще са лидерите.

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Атанасов!

Г-н Атанасов: Трябва винаги да се търси баланса в едно решение. Ние винаги сме смятали, че партийна субсидия от 11 лева е твърде много за България, наистина. И няколко предложения има в тази посока. Според нашите експерти, за да извършва една партия нормално своята дейност, субсидията трябва да бъде между 4 и 6 лева. Това е истината. Но в същото време партиите не могат да останат без пари и тук съм съгласен с г-н Кутев и д-р Чобанов говори точно за това, защото в противен случай, ако партиите останат изобщо без пари, това означава, че ги тласкаме в ръцете на едрия бизнес и на олигарсите. Защото една партия не може да съществува без свое финансиране. Така че нашето виждане винаги е било между 4 и 6 лева. И тук съм убеден, че това 44 Народно събрание, гледам волята на другите партии е същата, тези субсидии наистина ще бъдат намалени. И ако оттам се освободи един не малък ресурс за това, което трябва, то...

Диана Андреева: Благодаря Ви! Г-н Мицов!

Г-н Мицов: Аз разбирам въпроса по друг начин. Поправете ме, ако не съм прав. Разбирам го така: Нищо не свършихте 25 години, циклим на едно и също място и получаваме субсидии. Прав ли съм? Това е факт, колеги. Тука виждаме и може би трябва да го обобщим, виждаме неща, които висят във въздуха от толкова много години, например за киното и за библиотеките – непипнат бюджет. Виждам неща, които са присъда над нас и ние трябва да приемем тази вина. И трябва да направим всичко възможно, за да може господинът да не бъде песимист. Задължително условие е процентът от БВП да бъде вдигнат. Това трябва да се случи. Задължително за това ни е

Обсерватория по икономиката на културата

необходима и Вашата подкрепа, нашата и на всички останали. Защото очевидно е, че досега не са успели да се справят и да устоят на натиска и дайте този път да го направим всички заедно. Иначе мога да Ви кажа конкретно за моята партия, откъдето аз идвам – Глас народен (звънец), която получава 430 000 годишно субсидия. С тези пари, за съжаление, не знам какво може да се финансира в културата. Истината е, че ако субсидиите бъдат намалени, то трябва да се вдигнат драстично парите за култура. Това е истината. Благодаря Ви!

Диана Андреева: Благодаря на всички участници. Пожелавам Ви честна предизборна кампания. Българската култура да бъде част от Вашите политически платформи, неразривна част и след изборите. Желая Ви там, където културата не е влязла като приоритет, това да се случи в политическите платформи. Ние поемаме ангажимент като организация, като организатор на предизборни диспути още след изборите, при формиране на коалиционното управление, на управленската програма да направим още едно издание „Следизборен дебат – култура и политика”. Всички тези обещания, които се поеха днес за управленската програма и за бюджетната процедура, и по различни изкуства, да бъдат изпълнени. Използвам случая накрая да благодаря на нашите любезни домакини отново „Националната художествена галерия” и да Ви покана в част от продълженията на този разговор по отношение на авторски права и обществени медии на 7 март в УНСС, Голяма конферентна зала. Ще дебатираме авторското право, обществените медии, публичните финанси. Една тема, която касае всички съсловия. От 10 часа на 7 март, заповядайте! Благодаря Ви за Вашия стоицизъм и участие като активна аудитория.